

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
POSEBNOSTI RAČUNOVODSKEGA POROČANJA
CENTRALNE BANKE

Ljubljana, oktober 2005

METKA KRALJ

IZJAVA

Študentka Metka Kralj izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marka Hočevarja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 14.10.2005

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 PREGLEDNOST IN IZKAZOVANJE RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ CENTRALNE BANKE.....	2
1.1 Neodvisnost, preglednost in odgovornost centralne banke.....	3
1.2 Vpliv Mednarodnega denarnega sklada.....	4
1.3 Mednarodna računovodska praksa	5
1.3.1 Mednarodni standardi računovodskega poročanja	5
1.3.2 US GAAP.....	6
1.3.3 Približevanje MSRP in US GAAP	7
1.4 Pregled računovodskega poročanja centralnih bank.....	7
1.5 Centralnobančni računovodski izkazi	8
1.6 Uporabniki centralnobančnih informacij	8
1.7 Objavljanje računovodskih podatkov centralnih bank	9
1.8 Problemi uporabe MSRP pri računovodskem poročanju centralne banke.....	10
2 RAČUNOVODSKO POROČANJE BANKE SLOVENIJE	12
2.1 Institucionalni okvir računovodskega poročanja Banke Slovenije.....	12
2.1.1 Zakonski status in naloge Banke Slovenije.....	12
2.1.2 Računovodski standardi za poslovne banke.....	13
2.1.3 Pravna podlaga za računovodsko poročanje Banke Slovenije	14
2.1.4 Finančni načrt prihodkov in odhodkov	14
2.1.5 Letni računovodski izkazi	14
2.1.6 Desetdnevna bilanca stanja Banke Slovenije	14
2.1.7 Kontni okvir Banke Slovenije.....	15
2.2 Računovodski izkazi Banke Slovenije.....	15
2.2.1 Pomen in sestavine računovodskih izkazov	15
2.2.2 Računovodske usmeritve	17
2.2.3 Sprejetje MRS 39	18
2.2.4 Bilanca stanja Banke Slovenije.....	18
2.2.5 Izkaz uspeha.....	19
2.2.6 Izkaz gibanja kapitala.....	21
2.2.7 Izkaz finančnega izida.....	21
2.2.8 Bilančna tveganja.....	22
2.3 Zunanja revizija.....	23

2.4	Notranja revizija.....	23
2.5	Spremembe na področju finančnega poročanja Banke Slovenije.....	24
3	RAČUNOVODSKO POROČANJE V EVROPSKEM SISTEMU CENTRALNIH BANK	24
3.1	Institucionalni okvir Evropskega sistema centralnih bank	24
3.1.1	Cilji in naloge Evrosistema	25
3.1.2	Vloga nacionalnih centralnih bank.....	26
3.1.3	Odbor za računovodstvo in denarne prihodke.....	26
3.2	Računovodska pravila Evropskega sistema centralnih bank.....	27
3.2.1	Pravna podlaga za računovodska pravila ESCB	27
3.2.2	Zgodovina harmoniziranih računovodskih pravil	28
3.2.3	Temeljne predpostavke	28
3.2.4	Računovodske usmeritve	29
3.2.4.1	<i>Pravila za vrednotenje bilance stanja .....</i>	<i>29</i>
3.2.4.2	<i>Pravila za pripoznavanje prihodkov.....</i>	<i>29</i>
3.2.5	Posebne računovodske tehnike	30
3.2.5.1	<i>Metoda povprečne nabavne vrednosti .....</i>	<i>30</i>
3.2.5.2	<i>Vrednotenje deviz in vrednostnih papirjev .....</i>	<i>31</i>
3.2.5.3	<i>Obravnavanje premije/diskonta na vrednostne papirje.....</i>	<i>31</i>
3.2.5.4	<i>Časovno razmejevanje .....</i>	<i>31</i>
3.3	Zahteve v zvezi z računovodskim poročanjem	32
3.3.1	Vrste računovodskih izkazov	32
3.3.2	Konsolidacija.....	33
3.4	Denarni prihodek.....	34
4	GLAVNE RAZLIKE MED MSRP IN RAČUNOVODSKIMI PRAVILI ESCB	35
	SKLEP	41
	LITERATURA	43
	VIRI.....	44

UVOD

Globalizacija in vedno večje število uporabnikov finančnih informacij ustvarjata potrebo po skupnih računovodskih standardih, ki zagotavljajo preglednost in primerljivost računovodskih informacij v mednarodnem okolju.

Na računovodskem področju smo v zadnjih letih priča hitremu razvoju mednarodnih standardov računovodskega poročanja (v nadaljevanju: MSRP), ki jih razvija Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde. MSRP naj bi postali svetovni standardi. Potrebno priznanje in nov zagon so dobili s pravnim sprejetjem MSRP v Evropski uniji, kar je zgodovinska prelomnica za računovodsko poročanje.

Spremembe na mednarodnem računovodskem področju ter zahteva po preglednosti in odgovornosti, imajo pomemben vpliv tudi na računovodsko poročanje centralnih bank. Številne centralne banke, še posebno v novo nastajajočih ekonomijah, so pri sestavljanju svojih računovodskih izkazov začele uporabljati MSRP. MSRP so namenjeni gospodarskim družbam, katerih cilj je maksimiranje dobička, in ne upoštevajo edinstvene funkcije in odgovornosti centralne banke. MSRP so lahko izhodišče za reformo finančnega poročanja centralne banke, čeprav ima njihova uporaba lahko za centralne banke pomembne posledice. Predstavitev računovodskih izkazov je težavnejša za centralne banke, ki pri svojem poslovanju zasledujejo pomembne družbene cilje, kot sta nizka inflacija in stabilnost finančnega sistema. Pri izvajanju nalog denarne politike je namreč centralna banka izpostavljena tveganjem, ki se jih ne da upravljati na običajen način in ki vplivajo na finančno uspešnost in računovodsko poročanje centralne banke. Zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na uspešnost doseganja primarnih ciljev centralne banke, je finančna neodvisnost centralne banke. To zahteva preudaren pristop k pripoznavanju prihodkov in razdelitvi dobička, da se zagotovijo dovolj velike rezerve za kritje tveganj in za zavarovanje pred zunanjimi pritiski, ki bi lahko ogrozili neodvisnost centralne banke.

Alternativa za centralno banko so posebni računovodski standardi, ki so bolj prilagojeni posebni vlogi centralne banke. Računovodske standarde Evropskega sistema centralnih bank (v nadaljevanju: ESCB) uporabljajo nacionalne centralne banke članic, ki so sprejele enotno valuto v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske unije. Pravila zagotavljajo, da vsi udeleženci v okviru ESCB poročajo harmonizirano.

Pomemben dejavnik pri reformi računovodskega poročanja centralnih bank je Mednarodni denarni sklad, ki podpira uporabo MSRP ali računovodska pravila ESCB kot najboljšo računovodsko prakso za centralne banke držav v razvoju, ki jim sklad posoja svoja sredstva.

Slovenski računovodski standardi niso bili sestavljeni z upoštevanjem centralne banke, ki je, tako kot je to tudi drugod, edina tovrstna institucija v državi. Za računovodsko poročanje

Banke Slovenije niso bili razviti posebni standardi. Banka Slovenije vodi svoje poslovne knjige v skladu z MSRP, ki ji kot mednarodno priznani standardi zagotavljajo preglednost, odgovornost in kredibilnost v mednarodnem okolju. V času, ko so bili sprejeti MSRP kot podlaga za računovodsko poročanje Banke Slovenije, še ni bilo kakega drugega referenčnega modela, ki bi bolj ustrezal posebni naravi in nalogam centralne banke.

S 1. majem 2004 se je Slovenija skupaj z devetimi državami priključila Evropski uniji. Posledično je Banka Slovenije, kot centralna banka države članice, postala članica ESCB. Z računovodskega vidika pomeni ta zgodovinska sprememba za centralno banko nekatere finančne prilagoditve na področju bilance stanja in izkaza uspeha. Poleg tega pa bo morala Banka Slovenije pri računovodskem poročanju v ESCB spremeniti računovodske postopke, da bodo skladni z računovodskimi pravili ESCB.

Namen diplomskega dela je predstaviti posebnosti računovodskega poročanja centralne banke. Prvi del je namenjen preglednosti in izkazovanju računovodskih informacij centralnih bank. Na koncu prvega poglavja so obravnavani glavni problemi, povezani z uporabo MSRP v centralni banki. Poglavji, ki sledita, sta namenjeni dvema pomembnima računovodskima okvirjema, po katerih sestavljajo računovodske izkaze centralne banke. Tako je v tretjem poglavju predstavljeno računovodsko poročanje Banke Slovenije kot primer centralne banke, ki uporablja MSRP. Četrto poglavje pa je namenjeno računovodskim standardom, po katerih se sestavljajo konsolidirani računovodski izkazi ESCB. Peto poglavje obravnava pomembnejše razlike med MSRP in računovodskimi standardi ESCB.

1 PREGLEDNOST IN IZKAZOVANJE RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ CENTRALNE BANKE

Finančni trgi postajajo vedno bolj prepleteni in treba je zagotoviti njihovo čimbolj gladko in nemoteno delovanje. Vrsta finančnih kriz je v 90. letih prizadela različna področja sveta. Finančne krize nastopijo kot motnje, ki lahko s svojo celovitostjo omajejo ali celo zrušijo finančne trge in gospodarstva svojih držav. Nevarnost pojava kriz in okužbe drugih gospodarstev zahteva vzpostavitev učinkovitega mehanizma za njihovo preprečevanje (Kunaver, 2002, str. 1). To je vzpodbudilo številna mednarodna telesa k celoviti reformi, ki naj bi okrepila strukturo mednarodnega finančnega sistema. Pomembna značilnost te krepitve je razvoj standardov in kodeksov za povečanje preglednosti informacij in postopkov znotraj finančnih sistemov držav.

Mednarodna krepitev finančnega sistema ima pomemben vpliv na vodenje in finančno upravljanje centralne banke. Pomemben sestavni element tega procesa je izboljšanje računovodskih standardov.

V svetu delujejo številni pripravljavci standardov, ki razvijajo standarde za izboljšanje mednarodne finančne stabilnosti, izboljšanje delovanja finančnih trgov in zmanjšanje sistemskih tveganj. Za izdajatelje standardov na globalnem nivoju je ključno, da so mednarodno priznani kot najvišje avtoritete na posameznem področju. Spodnja tabela našteva glavne mednarodne izdajatelje standardov na področjih, ki so povezana z računovodskim področjem.

Tabela 1: Mednarodni izdajatelji standardov

Računovodstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Board, IASB) • Mednarodno združenje računovodskih strokovnjakov (International Federation of Accountants, IFAC) • Baselski odbor za bančni nadzor (Basle Committee for Banking Supervision)
Revizija	Mednarodno združenje računovodskih strokovnjakov (International Federation of Accountants, IFAC)
Nadzor bančnega poslovanja	Baselski odbor za bančni nadzor (Basle Committee for Banking Supervision)
Objavljanje podatkov	Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fond)
Monetarna in finančna preglednost	Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fond)
Plačilni sistemi	Odbor za plačila in poravnave (Committee on Payment and Settlement)
Trg vrednostnih papirjev	Mednarodna organizacija komisij za vrednostne papirje (International Organization of Securities Commissions, IOSCO)

Vir: Standard Settings Agencies, 2002.

1.1 Neodvisnost, preglednost in odgovornost centralne banke

V 90. letih so bile v številnih državah izvedene denarne reforme, katerih posledica je večja operativna neodvisnost centralnih bank. Večja neodvisnost pomeni večjo samostojnost v izvajanju ključnih funkcij, s tem pa tudi večjo potrebo po preglednosti in odgovornosti. Odgovornost lahko razumemo kot pravno in institucionalno obveznost neodvisne centralne banke, da svoje odločitve jasno in temeljito pojasni državljanom in njenim predstavnikom, tako da jo lahko štejejo kot odgovorno za doseganje njenih zastavljenih ciljev (Letno poročilo ECB, 2004, str. 140). Preglednost pomeni, da centralna banka zagotavlja informacije o procesih notranjega odločanja in ukrepih denarne politike za uresničevanje njene vloge (The

Monetary Policy of the ECB, 2001, str. 55). Obstaja neposredna povezanost med preglednostjo in neodvisnostjo centralne banke. Večja stopnja neodvisnosti ima za posledico večjo stopnjo preglednosti in odgovornosti pri odločanju. V preteklosti je bil pojem preglednosti redko uporabljan v smislu računovodskega poročanja centralnih bank. Dolgo časa so bile centralnobančne operacije povezane s tajnostjo. Dandanes je opaziti povečano podrobnejše opisovanje centralnobančnih operacij, politike centralne banke, upravljanja s tveganji in kontrol (Merriman, 2003, str. 145). Mednarodna finančna skupnost, v okviru katere ima za centralne banke pomembno vlogo Mednarodni denarni sklad, je prepričana, da večja preglednost v izvajanju operacij pomeni večjo zanesljivost teh operacij.

Centralnobančno računovodstvo in sistem poročanja morata biti organizirana tako, da centralna banka lahko zagotavlja javnosti pomembne in pregledne informacije.

1.2 Vpliv Mednarodnega denarnega sklada

Pri razglašanju preglednosti za centralne banke in druge državne institucije ima pomembno vlogo Mednarodni denarni sklad, ki je sprejel poseben **Kodeks dobre prakse v preglednosti monetarne in finančne politike** (Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies). Namen kodeksa je zavarovati mednarodni denarni in finančni sistem. Kodeks pokriva širše področje, kot je preglednosti računovodskih informacij, vendar pa je ta temelj za ostale elemente. Kodeks vsebuje številna priporočila za centralne banke. Ta priporočila temeljijo na dveh osnovnih principih (Sullivan, 2000, str. 7):

- 1) denarna in finančna politika sta lahko učinkovitejši, če je javnost z njo seznanjena in razume cilje in instrumente politike ter se avtoritete zavežejo, da jih bodo izpolnjevale;
- 2) dobro vodenje zahteva, da so centralne banke odgovorne do delničarjev (v večini primerov država), posebno tam, kjer je denarnim oblastem dodeljena visoka stopnja samostojnosti.

Pomemben vpliv na povečanje preglednosti v delovanju centralnih bank ima poseben **program zaščitnega ocenjevanja** (Safeguard assessment) Mednarodnega denarnega sklada. Program je sprejel Mednarodni denarni sklad v letu 2000 zaradi nekaterih primerov nepravilnega poročanja in nepravilnega ravnanja s sredstvi v državah članicah, ki jim je sklad posojal sredstva. Pomeni ex-ante mehanizem ocenjevanja poslovanja v centralnih bankah. Namen ocenjevanja je ugotoviti morebitne pomanjkljivosti v sistemih računovodstva, poročanja, revidiranja in notranjih kontrol centralne banke, ki lahko povzročijo veliko tveganje za sredstva banke, s tem pa tudi za naložbe Mednarodnega denarnega sklada (Cathambas, Hemus, 2003, str. 99). Program ocenjevanja sestavlja pet ključnih področij kontrol in upravljanja znotraj centralne banke. Postopek ocenjevanja se imenuje ELRIC, po angleških začetnicah za naslednja področja:

- E - zunanja revizija,
- L - pravna podlaga in neodvisnost,
- R - računovodsko poročanje,
- I - notranja revizija,
- C - sistem notranjih kontrol.

Mednarodni denarni sklad v okviru programa podpira uporabo MSRP kot najboljšo računovodsko prakso za centralne banke držav, katerim odobrava posojila.

1.3 Mednarodna računovodska praksa

Mednarodno računovodsko prakso pokrivata dve poglavitni skupini standardov. Prvo skupino tvorijo mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP) oziroma International Financial Reporting Standards (IFRS), drugo pa ameriški standardi oziroma splošno sprejeta načela računovodskega poročanja US GAAP (US Generally Accepted Accounting Principles). MSRP so najširše uporabljani standardi, bodisi v njihovi izvirni obliki ali pa so posredno sprejeti kot nacionalni računovodski standardi. Nacionalni standardi US GAAP pa imajo pomembno moč zaradi ameriške gospodarske prevlade, tako da jih ne more zanemariti noben globalni proces ustvarjanja računovodskih standardov.

Čeprav so MSRP lahko tudi izhodišče za reformo računovodskega poročanja centralnih bank, se je ESCB odločil razviti posebne računovodske standarde, ki jih uporablja Evropska centralna banka in vse sodelujoče centralne banke. Standardi, ki so bolj prilagojeni specifični vlogi centralne banke, bodo podrobneje predstavljeni v tretjem poglavju.

1.3.1 Mednarodni standardi računovodskega poročanja

Mednarodne standarde računovodskega poročanja izdaja Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Board, IASB). Ustanovljen je bil leta 1973 kot Svet za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standard Committee, IASC) z dogovorom strokovnih računovodskih organizacij iz desetih držav. V aprilu leta 2001 je bila vloga IASC temeljito spremenjena in preimenovan je bil v IASB.

Ena od prvih odločitev IASB je bila preimenovanje mednarodnih računovodskih standardov (v nadaljevanju: MRS), tako da se po novem imenujejo mednarodni standardi računovodskega poročanja – MSRP (International Financial Reporting standards, IFRS). IASB je opredelil, da MRSP obsegajo:

- a) MRS, ki jih je izdal IASC do aprila 2001 oziroma takrat prevzel IASB,
- b) mednarodne standarde računovodskega poročanja, ki jih odteje izdaja IASB,

- c) pojasnila Odbora za pojasnjevanje mednarodnega računovodskega poročanja (International Financial Reporting Interpretation Committee, IFRIC) ali njegovega predhodnika Strokovnega odbora za pojasnjevanje (Standing Interpretation Committee, SIC).

IASB je na področju računovodskih standardov nadaljeval dejavnost svojega predhodnika. Namen IASB je »v javno korist razvijati eno samo zbirko zelo kakovostnih, razumljivih in uveljavljenih računovodskih standardov, ki zahtevajo zelo kakovostne, pregledne in primerljive informacije v računovodskih izkazih, da pomagajo udeležencem na svetovnih kapitalskih trgih in drugim uporabnikom pri gospodarskem odločanju (MRS, 2001, str. 5).« IASB si prizadeva za strogo izvajanje teh standardov in sodelovanje s postavljalci standardov v državah za uskladitev nacionalnih standardov z mednarodnimi računovodskimi standardi.

Med zgodnejšo stopnjo svojega delovanja je IASC izdal 41 mednarodnih računovodskih standardov, ki so postali skupni referenčni standardi, in katerih uporaba se je razširila po vsem svetu. MRS so postali pomembni s sprejetjem resolucije Mednarodne komisije za vrednostne papirje (International Organisation of Securities Commissions, IOSCO)¹ maja 2000. IOSCO priporoča, naj njeni člani dovolijo mednarodnim izdajateljem vrednostnih papirjev uporabo MRS pri pripravi računovodskih izkazov za mednarodne ponudbe in kotacije (Alexander, Britton, Jorissen, 2003, str. 43).

Pomen MSRP se je močno povečal z Uredbo Evropske komisije (EC/1606/2002 - evropski parlament jo je sprejel 19. julija 2002), ki določa, da morajo s 1. januarjem 2005 vse družbe iz držav Evropske unije, uvrščene na njene organizirane trge vrednostnih papirjev, pripraviti svoje konsolidirane računovodske izkaze skladno z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja.

1.3.2 US GAAP

Za naziv svetovnih standardov so se poleg MRS vrsto let potegovali tudi US GAAP (Vezjak, 2004, str. 10). Odbor za pripravo ameriških računovodskih standardov (Financial Accounting Standards Board, FASB), ki je začel z delovanjem leta 1973, izdaja standarde finančnega računovodstva in poročanja za podjetja v zasebnem sektorju v ZDA, vključno z gospodarskimi in neprofitnimi organizacijami v ZDA.

Namen FASB je ustanavljati in izboljševati standarde finančnega računovodstva in poročanja za vodenje in izobraževanje javnosti, vključno z izdajatelji, revizorji in uporabniki finančnih informacij (Thornton, 2003, str. 122).

---

¹ IOSCO je svetovno združenje več kot 100 nacionalnih urejevalnih komisij za vrednostne papirje, kot je na primer komisija za vrednostne papirje (The Securities and Exchange Commission, SEC) v Združenih državah Amerike.

1.3.3 Približevanje MSRP in US GAAP

Za razvoj svetovnih standardov je zelo pomemben projekt zblíževanja MSRP in US GAAP. Oktobra 2002 sta se IASB in Odbor za pripravo ameriških računovodskih standardov FASB obvezala k zblíževanju obojih standardov do leta 2005, ko morajo družbe na organiziranem trgu vrednostnih papirjev pri sestavljanju konsolidiranih računovodskih izkazov uporabljati mednarodne računovodske standarde (Vezjak, 2003, str. 48).

1.4 Pregled računovodskega poročanja centralnih bank

Za centralne banke je dolgo veljal rek, da so »edinstvene živali«, katerih funkcije in odgovornosti se razlikujejo od drugih finančnih institucij in si zato lahko same postavljajo svoje zbirke pravil, prakse in standarde. V vse bolj povezanem in globalnem svetu imajo centralne banke vedno bolj pomembno vlogo v predstavljanju svojih nacionalnih ekonomij, upravljanju povezav s kapitalskimi in denarnimi trgi ter pri vodenju finančnih sektorjev k višjemu standardu. Centralne banke sprejemajo računovodske metode in prakse, ki so do nedavnega veljale izključno za kreditne institucije (Kurtzig, 2003, str. 311).

V letu 2003 je Central Banking Publications izvedel obsežno raziskavo, da bi ocenil stanje na področju finančnega poročanja centralnih bank in obseg sprememb v zadnjih letih. Raziskava je pokazala, da je več kot polovica centralnih bank, ki so odgovorile na vprašanja, sprejela MSRP ali standarde ESCB. V raziskavo niso bile vključene centralne banke, ki sledijo računovodskemu standardom ESCB. Na računovodsko poročanje centralnih bank, ki so bližje Evropski uniji, bolj vplivajo računovodski standardi ESCB, medtem ko na ostale bolj vplivajo MSRP. Računovodski standardi ESCB v glavnem temeljijo na MSRP, čeprav se na nekaterih ključnih področjih razlikujejo, predvsem pri obravnavanju dobičkov in izgub iz vrednotenja tujih valut (Kurtzig, Mander, 2003, str. 22).

Tabela 2: Računovodski standardi za centralne banke

MRS	39%
Standardi ESCB	2%
Nacionalni računovodski standardi	16%
Posebni centralnobančni standardi	9%
Drugo	9%
MRS v kombinaciji z drugimi	20%
Nacionalni/Posebni	5%
Odgovori skupaj:	100 %

Vir: Kurtzig, Mander, 2003, str. 25.

1.5 Centralnobančni računovodski izkazi

Posebnost centralne banke se kaže v strukturi bilance stanja, ki ni primerljiva z drugimi institucijami. Običajno centralne banke izvajajo vrsto operacij, ki vključujejo:

- upravljanje z mednarodnimi denarnimi rezervami,
- posojila državi,
- posojila finančnim institucijam,
- izdajo bankovcev in v nekaterih primerih kovancev,
- sprejemanje v depozit sredstva bank in države,
- pozicijo države do mednarodnih finančnih institucij (npr. Monetarnega denarnega sklada), itd.

Računovodski izkazi morajo biti pripravljene tako, da pošteno odražajo funkcije, ki jih izvaja centralna banka. Centralne banke so pri pripravi bilance stanja uporabljale različne modele, ker v preteklosti ni bilo referenčnega modela.

Organi odločanja v centralni banki morajo imeti pravočasne informacije o centralnobančnem položaju glede na različne operacije, ki jih banka izvaja. Pri sestavi bilance stanja je pomembno upoštevati dva elementa: geografski položaj in sektor upnika ali dolžnika. Razvrstitev po geografskem položaju omogoča določiti, ali spremembe na računih vplivajo na domače gospodarstvo. Razvrstitev po ekonomskih sektorjih, ki jim upniki oziroma dolžniki pripadajo, omogoča razločevanje sektorjev (bančni sektor, država in druge vrste institucij), na katere imajo operacije učinek.

1.6 Uporabniki centralnobančnih informacij

Uporabnike centralnobančnih informacij lahko razdelimo v tri glavne skupine:

- notranji uporabniki v centralni banki,
- poslovne banke in druge finančne organizacije, vključno z mednarodnimi finančnimi organizacijami,
- drugi uporabniki, ki vključujejo javnost in različne državne organe.

Vsaka od teh glavnih skupin uporabnikov zahteva informacije z določenimi značilnostmi. Zahteve po različnih informacijah nastajajo tudi znotraj posamezne skupine uporabnikov. Zahteve različnih uporabnikov so v splošnem izpolnjene z zagotavljanjem informacij o (Sullivan, 2000, str. 14):

- ekonomskih sredstvih, ki so pod nadzorom centralne banke,
- pravnih in ekonomskih obveznosti centralne banke,

- povečanju ali zmanjšanju ekonomskih sredstev centralne banke,
- stroških operacij centralne banke,
- tveganjih, povezanih z upravljanjem sredstev centralne banke,
- pogojnih obveznostih,
- metodah prikazovanja in merjenja ekonomskih sredstev.

Priprava računovodskih izkazov je bila pred nekaj leti dolgotrajen in težaven postopek. Z vidika upravljanja so bili izkazi najpogosteje le sredstvo za določanje finančnega rezultata v posameznem letu. Danes igrajo računovodski podatki ključno vlogo v dnevnem upravljanju centralne banke, saj sodobna računalniška podpora omogoča enostavno predstavitev računovodskih izkazov v različnih oblikah.

Pomembna skupina uporabnikov so **delničarji** (v večini primerov država), ki so zainteresirani za čim večji dobiček, ki ga ustvarja centralna banka zaradi posebne pravice izdajanja bankovcev.

Širša javnost je zainteresirana za nadzor nad centralno banko in njenim izvajanjem denarne politike ter letnimi računovodskimi izkazi. V primeru nihanj v finančnem rezultatu, lahko pride do zahteve po obrazložitvi. Centralna banka se lahko izogne tem težavam, če se dobiček pripozna v skladu z razumljivimi, preglednimi in poštenimi računovodskimi standardi.

1.7 Objavljanje računovodskih podatkov centralnih bank

Splošna praksa centralnih bank je objavljanje računovodskih izkazov v letnem poročilu, v drugih rednih publikacijah centralne banke ali v določenih nacionalnih časopisih, tako da so dostopni širokemu krogu uporabnikov. Danes praktično vse centralne banke na svetu objavljajo svoje računovodske izkaze tudi na spletnih straneh.

V povezavi z objavljanjem informacij o deviznih rezervah centralnih bank so pomembni statistični standardi objavljanja podatkov, ki jih določa Mednarodni denarni sklad. Obstajata dva standarda. Prvi, ki je nastal marca 1996, je poznan kot **Posebni standard objavljanja podatkov SDDS** (Special Data Dissemination Standard). Njegov namen je, da usmerja države, ki imajo dostop do mednarodnih trgov ali bi ga želele imeti, v zagotavljanju njihovih ekonomskih in finančnih podatkov javnosti.

Sprejem standardov je prostovoljen. Standard SDDS je sprejelo 60 držav, med njimi tudi Slovenija. Čeprav je pristopanje k standardom prostovoljno, se država pristopnica obveže, da bo upoštevala standarde in dostavljala MDS določene podatke. Obseg in kontrolni elementi standarda so razvrščeni v štiri poglavja:

- podatki: obseg, pogostost in rok objavljanja;
- javnost podatkov,
- integriteta objavljenih podatkov,
- kakovost objavljenih podatkov.

Po SDDS standardu je objavljenih skupaj 18 različnih tipov podatkov, ki vključujejo podatke o realnem, fiskalnem, finančnem sektorju in tujini. Podatke mesečno posodobljajo in so objavljeni najkasneje v štirih tednih od dneva, na katerega se nanašajo.

Druga vrsta standardov je **Splošni sistem objavljanja podatkov GDDS** (General Data Dissemination System), ki je sledil v decembru 1997. Namen GDDS je pomagati državam, ki ne morejo pristopiti k SDDS, da razvijejo ustrezen statistični sistem. V splošnem zahteva ta standard izpolnjevanje vrste praks, ki se štejejo kot ustrezne za izboljšanje različnih statistik. Poleg strogo ekonomskih podatkov zahteva GDDS tudi socialnodemografske podatke, ki so povezani z prebivalstvom, zdravjem, izobraževanjem, itd.

1.8 Problemi uporabe MSRP pri računovodskem poročanju centralne banke

Čeprav je uporaba MSRP pomembna za doseganje preglednosti, ima za centralne banke določene posledice, ki se kažejo predvsem na področju tečajnih razlik in poštene vrednosti finančnih instrumentov. Največji problem povzročata centralnim bankam dva standarda:

- MRS 21² – Vpliv sprememb deviznih tečajev in
- MRS 39 – Finančni instrumenti: Pripoznavanje in merjenje.

Pomembni vidiki vpliva MSRP na centralnobančno računovodstvo in poročanje:

1. **Obravnavanje tečajnih razlik** – Večina centralnih bank ima kot del upravljanja z mednarodnimi deviznimi rezervami odprto devizno pozicijo, ki je lahko predmet močnih vplivov sprememb deviznih tečajev. Transakcije, ki se izvajajo iz razlogov, ki jih narekuje denarna politika (npr. intervencija³), presegajo običajno upravljanje s portfeljem ali doseganje donosnosti. Stanja in transakcije so predmet omejitev politike, nekatere so v statutarni obliki (Merriman, 2003, str. 144). MRS 21 zahteva, da se vse tečajne razlike pripoznajo v izkazu poslovnega izida. To pomeni, da se morajo izgube, ki izhajajo iz

² IASB vsako leto izda zbirko veljavnih MRSP. MRS 21 in vsi v nadaljevanju obravnavani MSRP, so objavljeni v zbirki International Financial Reporting Standards 2004.

³ Vloga centralne banke na deviznem in denarnem trgu je, da intervenira, če se za to pokaže potreba. Do intervencije pride zaradi več razlogov. Skupno jim je, da povzročajo neravnotežja v monetarnem in celotnem gospodarskem sistemu. Tako skuša centralna banka vplivati (intervenirati) na višino obrestnih mer, tečajev valut, količino domačega (ali tujega) denarja v obtoku in podobno (Veselinovič, 1991, str. 17).

tečajnih razlik, obračunati v breme dobička. Izkazani dobiček, ki izhaja iz nerealiziranih tečajnih razlik, je lahko na voljo delitvi za dividende državi. Vključitev nerealiziranih dobičkov ima lahko inflacijski učinek, ker se dobiček monetizira prek fiskalne porabe. Posledično to zahteva operacije sterilizacije, če želi centralna banka zasledovati cilje monetarne politike v predvidenih okvirih. Pripoznavanje nerealiziranih dobičkov kot prihodek države je v nasprotju z ustreznim računovodstvom proračuna in s preglednostjo. Razdelitev takšnih dobičkov, ki je na prvi pogled koristna za državo, lahko deluje v nasprotju s temeljnimi cilji denarne politike centralne banke (Kurtzig, 2003, str. 313). Kadar se nerealizirani dobički centralne banke razdelijo, banka nima rezerv za prihodnje pokrivanje učinkov negativnih valutnih gibanj. V takem primeru je država prisiljena pokriti izgubo, kar lahko pomembno vpliva na državni proračun. Razdelitev nerealiziranih dobičkov ima lahko vrsto neugodnih učinkov na finančni položaj centralne banke, prihodnji položaj države in splošno stanje nacionalne ekonomije.

2. **Obravnavanje finančnih instrumentov** – MRS 39⁴ ne upošteva posebnega značaja glavnih aktivnosti centralne banke, npr. uporabo finančnih instrumentov za upravljanje mednarodnih denarnih rezerv in za vodenje denarne politike. Posledica je, da so vsa sredstva obravnavana kot v posesti za namene intervencije in se lahko uvrščajo med sredstva za trgovanje ali za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Odvisno od razvrstitve se prevrednotovalni učinki izkažejo pri sredstvih za trgovanje v izkazu uspeha in pri za prodajo razpoložljivih sredstvih v kapitalu.
3. **Nihanja v finančnem rezultatu** – Razvrščanje finančnih instrumentov, merjenje po nabavni vrednosti ali pošteni vrednosti v skladu z MRS 39, varovanje denarnih tokov pred tveganji in obravnavanje tečajnih razlik v skladu z MRS 21 imajo za posledico povečana nihanja v finančnem rezultatu centralne banke in kapitalu. Medtem ko ima pristop MRSP majhen neposredni vpliv na finančni rezultat organizacij, ki lahko uskladijo devizna sredstva in obveznosti, pa ni primeren za centralne banke, ki imajo zaradi namena deviznih rezerv za intervencije odprto devizno pozicijo.
4. **Pripoznavanje prihodkov in politika dividend** – Povečano nihanje vpliva na dividende in razdelitev dobičkov. Vključitev nerealiziranih tečajnih razlik v prihodke je pritisk na centralne banke, da bolj jasno poročajo o prihodkih, in je hkrati spodbuda za prilagoditve, da se nerealizirani dobički prenesejo v rezerve, preden se ugotovi dobiček (realizirani), namenjen za razdelitev. Takšna rešitev je skladna z MSRP, prav tako pa se izogne stanju,

---

⁴ MRS 39 deli finančne instrumente v štiri kategorije:

- finančno sredstvo ali finančna obveznost po pošteni vrednosti preko izkaza poslovnega izida;
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo;
- posojila in terjatve;
- za prodajo razpoložljiva sredstva (merjena po pošteni vrednosti, učinki se izkažejo v kapitalu).

kjer pravila razdelitve dobička določajo pravila merjenja dobička. To lahko zahteva dopolnitve k zakonodaji, ki mora jasno določati, da dobiček, namenjen državi, ne sme vključevati nerealiziranih dobičkov. S takim mehanizmom lahko centralna banka pri predstavitvi svojih računovodskih izkazov uporablja MRSP in prepreči inflatorno razdelitev nerealiziranih dobičkov.

5. **Kompleksnost** – Zahteve MRSP, predvsem varovanje pred tveganjem, merjenje po pošteni vrednosti in model oslabitve zahtevajo dodatne vire in upravljanje s podatki. Tveganje napak, poneverb ali zlorabe podatkov narašča, če je za upravljanje podatkov uporabljen širši podatkovni okvir. Zagotovljeni morajo biti izobraževalni programi, ki bodo omogočali, da bodo delavci na vseh področjih poslovanja razumeli nova pravila in jih bili sposobni uporabljati (Foster, 2004, str. 55).
6. **Razkritje** – ECB, RBA⁵, BIS, Reserve Bank of New Zealand in Bank of England, da omenimo le nekatere, obravnavajo svoje letno poročilo kot možnost, da se poveča stopnja preglednosti pri poročanju. Nefinančne informacije, povezane na primer z vodenjem in odgovornostjo, strateškimi cilji in pregledom uspešnosti, upravljanje s tveganji, morajo biti jasne, jedrnate in ustrezne za razumevanje učinkov operacij. Na drugi strani je treba previdno obravnavati primere nerazkritja občutljivih podatkov, povezanih s trgov, kot so npr. rezervacije za neodplačana državna posojila, valutna izpostavljenost do nestabilnih valut (ni dovoljeno po MSRP) in posojila nelikvidnim bankam (Foster, 2004, str. 56).

2 RAČUNOVODSKO POROČANJE BANKE SLOVENIJE

2.1 Institucionalni okvir računovodskega poročanja Banke Slovenije

2.1.1 Zakonski status in naloge Banke Slovenije

Banka Slovenije je centralna in emisijska banka Republike Slovenije. Je banka bank in skrbi za nadzor nad bančnim sistemom. Banka Slovenije je pravna naslednica Narodne Banke Slovenije in je bila ustanovljena z Zakonom o Banki Slovenije 25. junija 1991. Naloge denarne oblasti je prevzela 8. oktobra 1991, ko je bila uvedena slovenska valuta tolar. V letu 2002 je začel veljati novi Zakon o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 58/02). Določeni člani zakona stopijo v veljavo šele s članstvom RS v Evropski uniji in Evropski monetarni uniji.

Temeljni cilj Banke Slovenije je stabilnost cen. Z zagotavljanjem cenovne stabilnosti Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost, pri tem pa poštevata načeli odprtega tržnega gospodarstva in proste konkurence. Zakon o Banki

---

⁵ Reserve Bank of Australia.

Slovenije (2002) navaja naslednje naloge in odgovornosti Banke Slovenije kot centralne banke Republike Slovenije:

- oblikuje in uresničuje denarno politiko,
- oblikuje in uresničuje denarni nadzor,
- je odgovorna za splošno likvidnost bančnega sistema,
- sodeluje pri transakcijah na deviznih in finančnih trgih,
- sprejema v depozit sredstva bank in hranilnic,
- odpira račune bankam in hranilnicam,
- ureja plačilne sisteme,
- upravlja z deviznimi sredstvi, kakor tudi z drugo aktivo, ki ji je zaupana,
- deluje kot plačilni in/ali fiskalni agent države ter kot predstavnik države v mednarodnih finančnih organizacijah v skladu z zakonom,
- odpira račune državnim organom in osebam javnega prava ter drugim udeležencem denarnega trga,
- oblikuje, uveljavlja in nadzoruje sistem pravil za varno in skrbno poslovanje bank in hranilnic,
- zagotavlja informacijski sistem za nemoteno opravljanje svojih funkcij,
- odpira račune drugim finančnim organizacijam, s katerimi sklene pogodbo,
- izdaja bankovce, ki so zakonito plačilno sredstvo. Kovance izdaja Republika Slovenija, Banka Slovenije pa opravlja vse strokovne in tehnične naloge v zvezi z izdajo kovancev.

Zelo pomembno je, da je Banka Slovenije pri svojem delovanju neodvisna. Člani njenih organov odločanja so neodvisni in pri opravljanju nalog niso vezani na sklepe, stališča ali navodila državnih ali drugih organov. Neodvisnost Banke Slovenije je poudarjena tudi s tem, da Banka Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije le poroča o svojem delu. Državni zbor Republike Slovenije po novem tudi ne potrjuje več finančnega načrta in letnega obračuna Banke Slovenije.

2.1.2 Računovodski standardi za poslovne banke

Slovenske banke in hranilnice morajo voditi poslovne knjige, pripravljati računovodske izkaze in vrednotiti bilančne postavke v skladu z določili zakona o gospodarskih družbah, slovenskih računovodskih standardov in v skladu s sklepom o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic, 2002).

Nekatere slovenske banke dodatno pripravljajo letne računovodske izkaze v skladu z MSRP zaradi potreb mednarodnih partnerjev in delničarjev.

V skladu s spremembo zakona o gospodarskih družbah in sklepom Banke Slovenije o določitvi uporabe mednarodnih standardov računovodskega poročanja za banke in hranilnice bodo morale banke in hranilnice od 01.01.2006 sestavljati računovodske izkaze v skladu z MSRP. Ta sprememba prinaša precejšnje spremembe na področju računovodenja, ob prehodu pa bo lahko imela tudi enkratni vpliv na poslovne rezultate bank.

2.1.3 Pravna podlaga za računovodsko poročanje Banke Slovenije

Banka Slovenije vodi svoje poslovne knjige in sestavlja računovodske izkaze v skladu z MSRP, pri čemer upošteva posebnosti, ki izhajajo iz njene funkcije centralne banke. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na svoji 90. seji dne 9. maja 1995.

Zakon o Banki Slovenije (2002) vsebuje pomembne določbe, ki opredeljujejo prihodke, odhodke in sredstva Banke Slovenije in v členih od 49 do 53 določajo:

- finančni načrt in letni obračun Banke Slovenije,
- delitev presežka prihodkov nad odhodki,
- pokrivanje skupnega primanjkljaja prihodkov nad odhodki,
- revidiranje računovodskih izkazov Banke Slovenije.

2.1.4 Finančni načrt prihodkov in odhodkov

Financiranje Banke Slovenije poteka po finančnem načrtu prihodkov in odhodkov Banke Slovenije. Načrt je pripravljen za obdobje 12 mesecev. Sprejme ga Svet Banke Slovenije in z njim seznaniti Državni zbor Republike Slovenije.

2.1.5 Letni računovodski izkazi

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije (2002) Svet Banke Slovenije sprejme letne računovodske izkaze najkasneje do 31. marca za preteklo leto. Banka Slovenije je dolžna z letnim obračunom seznaniti Državni zbor Republike Slovenije. Pred sprejetjem novega zakona v letu 2002 je letni obračun in finančni plan potreboval Državni zbor. Letni računovodski izkazi Banke Slovenije se objavijo kot sestavni del letnega poročila.

2.1.6 Desetdnevna bilanca stanja Banke Slovenije

Na spletni strani Banke Slovenije je vsakih deset dni objavljena statistična bilanca Banke Slovenije. Namen objavljanja je zagotoviti načelo preglednosti v skladu s kodeksom Mednarodnega denarnega sklada o objavljanju statističnih podatkov. Bilanca stanja, ki je predmet objave, je po svoji obliki pretežno statistična. Koledar objav je objavljen na spletni strani Banke Slovenije.

2.1.7 Kontni okvir Banke Slovenije

Kontni okvir Banke Slovenije ni predpisan s posebnim pravnim aktom. Po svoji zasnovi je enak Kontnemu okviru za banke in hranilnice, ki ga predpisuje Banka Slovenije. Razredi, po katerih so računi grupirani so označeni od 0 do 9:

Razred 0: osnovna sredstva, zaloge in sredstva za posebne namene.

Razred 1: finančna in obračunska sredstva.

Razred 2: tekoče obveznosti.

Razred 3: devizna sredstva in naložbe.

Razred 4: kratkoročne naložbe.

Razred 5: dolgoročne naložbe.

Razred 6: prihodki in odhodki.

Razred 7: devizne obveznosti.

Razred 8: kratkoročne obveznosti.

Razred 9: dolgoročne obveznosti in kapital.

Analitični računi se odpirajo v Računovodstvu Banke Slovenije v skladu s potrebami, ki jih narekujejo poslovni dogodki, ki izhajajo iz opravljanja funkcij centralne banke.

2.2 Računovodski izkazi Banke Slovenije

2.2.1 Pomen in sestavine računovodskih izkazov

V skladu z MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov je namen računovodskih izkazov dajati informacije o finančnem položaju, dosežkih in finančnih tokovih podjetja. Te informacije širšemu krogu uporabnikov koristijo pri gospodarskem odločanju. Računovodski izkazi tudi prikazujejo posledice skrbništva nad dejavniki, ki so bili zaupani ravnateljstvu. Da bi računovodski izkazi zadostili temu namenu, dajejo informacije o:

- a) sredstvih,
- b) dolgovih,
- c) kapitalu,
- d) prihodkih in odhodkih, tudi dobičkih in izgubah, ter
- e) finančnih tokovih v podjetju.

Računovodske izkaze Banke Slovenije lahko označimo kot popolne, ker skladno z MRSP obsegajo naslednje sestavine:

- bilanco stanja,
- izkaz uspeha,

- izkaz sprememb lastniškega kapitala,
- izkaz finančnih tokov,
- računovodske usmeritve in
- razlagalna pojasnila.

Sestavine računovodskih izkazov so v medsebojni povezavi, ker odražajo različne vidike posla ali drugega poslovnega dogodka. Čeprav vsaka sestavina daje informacije, ki se razlikujejo od drugih, ni nobena namenjena samo posameznim namenom in ne daje vseh informacij vsem uporabnikom. Informacije, ki jih vključujejo pojasnila, so enako pomembne, kot sta glavna izkaza bilanca stanja in izkaz uspeha.

Pri pripravi računovodskih izkazov Banke Slovenije se v skladu z okvirnimi navodili⁶ MSRP upoštevata temeljni računovodski predpostavki:

- **časovna neomejenost delovanja (delujoče podjetje)**

Računovodski izkazi morajo biti pripravljeni ob predpostavki časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka nadaljevala s poslovanjem.

- **upoštevanje nastanka poslovnega dogodka**

Posli in drugi poslovni dogodki se pripoznajo, ko se pojavijo (in ne ob prejemu ali plačilu denarja).

MRSP nadalje predpisujejo štiri glavne **kakovostne značilnosti**, ki določajo koristnost informacij v računovodskih izkazih:

1. **razumljivost:** računovodski izkazi so razumljivi, če jih uporabniki razumejo brez težav;
2. **ustreznost:** informacije so ustrezne, če vplivajo na poslovne odločitve uporabnikov, oziroma če jim pomagajo potrditi ali popraviti njihove lastne odločitve. Informacije so bistvene takrat, ko njihova opustitev ali napačna navedba vpliva na poslovne odločitve uporabnikov, zasnovane na računovodskih izkazih;
3. **zanesljivost:** informacija je zanesljiva, če zvesto predstavlja tisto, za kar trdi, da predstavlja, ali za kar se upravičeno domneva, da predstavlja;
4. **primerljivost:** način predstavljanja in razvrščanja postavk v računovodskih izkazih mora biti enak iz obdobja v obdobje. Če se predstavitev spremeni, je treba ponovno razvrstiti primerjalne informacije, da se zagotovi primerljivost s prejšnjimi obdobji.

---

⁶ Okvirna navodila za pripravljanje in predstavljanje računovodskih izkazov.

2.2.2 Računovodske usmeritve

Računovodske usmeritve omogočajo uporabnikom računovodskih izkazov centralne banke razumeti, kako so posli in poslovni dogodki merjeni in prikazani v računovodskih izkazih. Izbrane računovodske usmeritve centralne banke morajo biti v skladu z vsemi zahtevami ustreznih mednarodnih računovodskih standardov in pojasnil k standardom. Kjer ni posebnih zahtev, morajo računovodske usmeritve zagotoviti informacije, ki ustrezajo potrebam odločanja uporabnikov in so zanesljive v tem, da:

- zvesto predstavljajo posle in poslovne dogodke centralne banke;
- dajejo prednost vsebini pred obliko poslov in poslovnih dogodkov;
- so nepristranske, to je brez predsodkov;
- so previdne;
- so popolne glede bistvenosti in stroškov.

Računovodske usmeritve Banke Slovenije:

1. **Finančna sredstva in obveznosti v tuji valuti** so preračunane v tolarje po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so preračunane v tolarje po tečajih, veljavnih na dan obračuna.
2. Vsa finančna sredstva so v bilanci stanja začetno izkazana po nabavni vrednosti na **datum poravnave**. Datum poravnave je dan, ko so sredstva prenesena med sodelujočimi subjekti.
3. **Zlato in zlate terjatve** so vrednotene po tržni ceni za unčo zlata v ameriških dolarjih. Prihodki oziroma odhodki vrednotenja zlata so izkazani v izkazu uspeha kot prihodki oziroma odhodki vrednotenja zlata. Neto nerealiziran rezultat vrednotenja se prenaša na račun posebnih rezerv ali bremeni posebne rezerve v skladu s sklepom Sveta Banke Slovenije.
4. **Investicijski vrednostni papirji** se štejejo kot razpoložljivi za prodajo in so vrednoteni po tržni vrednosti. Ob prodaji se njihova poštena vrednost vključi v izkaz uspeha kot Prihodki (Odhodki) od investicijskih papirjev. Vsaka sprememba cen vrednostnih papirjev je izkazana v izkazu uspeha pod postavko Prihodki (Odhodki) vrednotenja vrednostnih papirjev. Saldo med prihodki in odhodki vrednotenja se prenaša v posebne rezerve ali bremeni posebne rezerve v skladu s sklepom Sveta Banke Slovenije.
5. **Izpeljani finančni instrumenti** so v bilanci vrednoteni po tržni ceni. Banka Slovenije ne uporablja finančnih instrumentov razen poslov začasnega nakupa in prodaje tuje valute in terminskih nakupov tuje valute z domačimi bankami. Tržna vrednost je

izračunana kot razlika med diskontiranimi vrednostma prihodnjega denarnega toka glede na ceno začasnega nakupa (prodaje) ali termiskega nakupa in glede na tržno ceno, ki jo predstavlja tečaj Banke Slovenije.

6. **Obratni repo posli in posojila** so vrednoteni po amortizirani nabavni vrednosti. Obratni repo posli so evidentirani kot dana posojila. Razlika med nakupno in prodajno ceno je obrestni prihodek.
7. **Vpogledne in vezane vloge** se vodijo po nabavni vrednosti ter so vrednotene po amortizirani nabavni vrednosti.
8. **Blagajniški zapisi Banke Slovenije** so vrednoteni po amortizirani nabavni vrednosti.
9. **Bankovci**, ki jih izdaja Banka, predstavljajo obveznost v korist imetnika in so izkazani kot obveznost po nominalni vrednosti.
10. **Nepremičnine** so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev po naslednjih letnih stopnjah:

- zgradbe	1,3-1,8%
- računalniška oprema	20-33 %
- druga oprema	10-25 %

2.2.3 Sprejetje MRS 39

V letu 2001 je Banka Slovenije sprejela MRS 39 - Finančni instrumenti: prepoznavanje in merjenje, ki se je začel uporabljati za računovodske izkaze za poslovna leta, ki se začnejo 1. januarja 2001 ali pozneje. Uporaba tega standarda ni prinesla bistvenih vrednostnih sprememb glede na že v letu 2000 spremenjeno vrednotenje tržnih vrednostnih papirjev po tržni vrednosti in glede na obseg in značilnosti uporabljenih izvedenih finančnih instrumentov.

2.2.4 Bilanca stanja Banke Slovenije

Oblika bilance stanja Banke Slovenije ni fiksno predpisana. Pri določitvi ustrezne predstavitve postavk v bilanci stanja je treba upoštevati, da mora bilanca centralne banke izkazovati vse pomembne poslovne operacije centralne banke. Pomembno je, da lahko uporabnik računovodskih izkazov razbere pomembna ekonomska sredstva in obveznosti centralne banke.

V bilanci stanja Banke Slovenije se uporablja razločevanje finančnih sredstev in servisiranih obveznosti glede na domačo ali tujo valuto. Največja postavka sredstev so finančna sredstva v

tuji valuti, ki predstavljajo mednarodne denarne rezerve. Mednarodne denarne rezerve⁷ Banke Slovenije so opredeljene kot (Letno poročilo, 2004, str. 63):

- tuja gotovina in devizna imetja v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- imetja SDR in rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu.

Servisirane obveznosti izhajajo predvsem iz blagajniških zapisov Banke Slovenije v tuji in domači valuti ter vpoglednih in vezanih vlog bank in države. Pomembna obveznost centralne banke so bankovci v obtoku. Banka Slovenije ima nizek osnovni kapital, pomembnejši del so rezerve (splošne in posebne rezerve).

Tabela 3: Struktura bilance stanja Banke Slovenije

Aktiva	Pasiva
Finančna sredstva <ul style="list-style-type: none"> • Finančna sredstva v tuji valuti • Finančna sredstva v tolarjih 	Servisirane obveznosti <ul style="list-style-type: none"> • Obveznosti v tuji valuti • Obveznosti v tolarjih
Osnovna sredstva	Bankovci v obtoku Sredstva za proračun RS Kapital in rezerve

Vir: Interno gradivo Banke Slovenije, 2004.

2.2.5 Izkaz uspeha

Izkaz uspeha zagotavlja informacije v zvezi z uspešnostjo poslovanja centralne banke in njeno dobičkonosnostjo. Razkritje dobička centralne banke običajno ni ustrezno merilo za ocenjevanje uspešnosti centralne banke. Centralna banka ima lastne prihodke in odhodke, zato praviloma ustvarja tudi dobiček. Prihodke pridobiva predvsem z obrestmi od deviznih rezerv v tujini in z obrestmi na posojila, ki jih daje poslovnim bankam. Odhodki nastajajo z izdajo lastnih vrednostnih papirjev, na katere plačuje obresti, od obresti na obvezno rezervo in vloge države. Odhodke povzročajo tudi stroški dela, materialni stroški (amortizacija, vzdrževanja, svetovanja, ipd.), stroški tiskanja denarja ter drugi splošni stroški. Razlika med prihodki in odhodki je običajno pozitivna, kar pa ne pomeni uspešnosti delovanja centralne banke, podobno kot izguba ne pomeni neuspešnosti, saj ne gre za institucijo, ki deluje po profitnem motivu. Pomembnejše je doseganje temeljnih ciljev, ki jih zasleduje centralna banka pri svojem poslovanju. Bolj pomembna je informacija glede stroškov poslovanja, ki jih

⁷ Mednarodne denarne rezerve so lahko v splošnem v več oblikah: (1) v nekem blagu, kakor je na primer zlato, (2) v nacionalnih valutah vseh držav, (3) v denarju ene ali več držav, in v (4) posebnih oblikah, ki se sporazumno ustvarjajo znotraj neke institucije (Ribnikar, 1992. str. 74).

je imela centralna banka pri doseganju svojih ciljev. Razkritje informacij o stroških pokaže, kako učinkovita in odgovorna je bila centralna banka pri uporabi javnih sredstev.

Vsi nerealizirani prihodki iz naslova tečajnih in cenovnih sprememb se med letom evidentirajo v izkazu uspeha kot neto tečajne razlike ter prihodki oziroma odhodki vrednotenja vrednostnih papirjev in zlata. Pred delitvijo presežka konec leta se nerealizirani prihodki iz naslova tečajnih in cenovnih sprememb v skladu s 50. členom Zakona o Banki Slovenije v celoti prenašajo v posebne rezerve. Te rezerve se lahko uporabijo le za kritje primanjkljaja, ki je posledica nerealiziranih odhodkov iz tečajnih in cenovnih sprememb. Preostali finančni presežek se deli za splošne rezerve in za proračun Republike Slovenije. Izguba se krije iz splošnih rezerv, če pa teh ni dovolj, pokriva morebitne izgube centralne banke proračun Republike Slovenije.

Tabela 4: Izkaz uspeha Banke Slovenije

Prihodki poslovanja
<ul style="list-style-type: none"> • Obrestni prihodki
<ul style="list-style-type: none"> • Obrestni odhodki
Neto obrestni prihodki/odhodki
<ul style="list-style-type: none"> • Neto tečajne razlike
<ul style="list-style-type: none"> • Prihodki (odhodki) vrednotenja VP
<ul style="list-style-type: none"> • Prihodki (odhodki) vrednotenja zlata
Čisti prihodek od finančnih sredstev
<ul style="list-style-type: none"> • Prihodki od provizij
<ul style="list-style-type: none"> • Odhodki od provizij
Neto provizije
Drugi prihodki
Skupni prihodki poslovanja
Stroški poslovanja
<ul style="list-style-type: none"> • Stroški dela
<ul style="list-style-type: none"> • Materialni stroški
<ul style="list-style-type: none"> • Stroški tiskanja denarja
<ul style="list-style-type: none"> • Ostalo
Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije
Presežek prihodov nad odhodki
Uporaba presežka

Vir: Interno gradivo Banke Slovenije, 2004.

2.2.6 Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala pojasnjuje spremembe v kapitalu centralne banke in rezervah, vključno z razdelitvijo sredstev, namenjenih proračunu RS, s povečanjem kapitala (s presežkom prihodkov na odhodki, ali vplačilom kapitala) in spremembami v splošnih in posebnih rezervah.

2.2.7 Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja (Štrukelj, 2003, str. 13). Izkaz finančnih tokov je eden izmed obveznih računovodskih izkazov za podjetja, ki pripravljajo računovodske izkaze v skladu z MSRP.

MRS 7 – Izkaz finančnega izida zahteva predstavitev finančnih tokov iz treh različnih virov: iz poslovanja, investiranja in financiranja. Finančni tokovi iz poslovanja nastajajo predvsem pri glavnem delovanju podjetja, ki ustvarja poslovni izid podjetja, in drugem delovanju, ki ni investiranje ali financiranje. Investiranje je pridobivanje in odtujevanje dolgoročnih sredstev in drugih naložb, ki niso vključene med ustreznike denarnih sredstev. Financiranje je delovanje, katerega spremembe so posledica spremembe obsega in sestave kapitala in dolgov podjetja.

Banka Slovenije predstavlja izkaz finančnega izida v skladu z MRS 7, da izpolni zahteve skladnosti z MSRP. Veliko centralnih bank ne izdeluje izkaza finančnega izida, ker mnenijo, da centralni banki ne zagotavlja dodatnih informacij, saj centralna banka ustvarja svojo likvidnost.

Izkaz finančnih tokov Banke Slovenije je predstavljen po naslednjih kategorijah:

- **finančni tokovi iz poslovanja** nastajajo predvsem pri glavnem delovanju, ki ustvarja poslovni izid centralne banke. Poslovne dejavnosti vključujejo prihodkovni in odhodkovni finančni tok, ki ni vključen med finančne tokove iz investiranja in financiranja. Glavni kategoriji sta prejete obresti in plačane obresti;
- **finančni tokovi iz investiranja (naložbenja)** vključujejo spremembe v portfeljih Banke Slovenije, ki izhajajo iz izvajanja funkcij centralne banke. Vključujejo nakupe in prodaje vrednostnih papirjev, naložbe in sprostitev vezanih vloge, dana in vrnjena posojila ter nakup in prodajo osnovnih sredstev;
- **finančni tokovi iz financiranja** vključujejo izdajanje bankovcev, izdajanje blagajniških zapisov, spremembe pri vlogah proračuna RS, povečanje splošnih rezerv ter drugo.

Denarna sredstva so definirana kot denarna sredstva v tuji valuti in vpogledne vloge v tuji valuti in v tolarjih. Prejemki in izdatki v portfeljih so predstavljeni v bruto zneskih.

2.2.8 Bilančna tveganja

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, je Banka Slovenije izpostavljena pomembnim finančnim tveganjem. Predvsem je pomembno upravljanje s tveganji pri upravljanju deviznih rezerv. Centralna banka se glede upravljanja svojih rezerv razlikuje od poslovnih bank, ker ima rezerve zato, da lahko intervenira na deviznem trgu. Svet Banke Slovenije četrletno predpisuje osnovna pravila za upravljanje portfelja deviznih rezerv Banke Slovenije. Finančna tveganja, povezana s pomembnim obsegom finančnih instrumentov, ki jih ima centralna banka, so naslednja:

- **valutno tveganje**, ki izhaja iz upravljanja mednarodnih denarnih rezerv. Valutno tveganje je tveganje, da bo vrednost finančnega instrumenta nihala zaradi sprememb deviznih tečajev;
- **obrestno tveganje** za sredstva in obveznosti v domači in tuji valuti. Obrestno tveganje je tveganje, da bo vrednost finančnega instrumenta nihala zaradi sprememb tržnih obrestnih mer. Daljša je dospelost, večje je tveganje;
- **likvidnostno tveganje**, povezano z upravljanjem sredstev v tuji valuti. To je tveganje, da bo Banka imela težave pri zbiranju finančnih sredstev, potrebnih za izpolnitev prevzetih finančnih obveznosti, povezanih s finančnimi instrumenti. Tveganje vključuje tudi tveganje potrebne hitre prodaje instrumentov po vrednosti, ki je manjša od poštene vrednosti. Banka Slovenije zagotavlja likvidnost finančnega sistema in ni izpostavljena likvidnostnemu tveganju pri tolarskem poslovanju;
- **kreditno tveganje** za sredstva v domači in tudi valuti. To je tveganje, da ena stranka, vključena v pogodbo o finančnem instrumentu, ne bo izpolnila obveznosti in bo povzročila drugi stranki finančno izgubo. Glede na trenutno veljavne kriterije za upravljanje z deviznimi rezervami, so le-te naložene v finančne instrumente z naddržavnim, državnim ali bančnim tveganjem. Določen je seznam bank partneric dovoljenega bančnega tveganja in limiti za posamezno banko glede na njeno bonitetno oceno.

Pregledno kvantitativno in kvalitativno razkritje dokazuje, da se centralna banka zaveda tveganj, ki so povezana z finančnimi instrumenti. Pomembno je, da ima centralna banka zanesljiv sistem za učinkovito upravljanje s tveganji.

Poleg finančnih tveganj je centralna banka izpostavljena poslovnim tveganjem in tveganjem, ki so povezana z oškodovanjem kredibilnosti in ugleda centralne banke (tveganje ugleda).

2.3 Zunanja revizija

Zunanja revizija se v Banki Slovenije izvaja od leta 1994. Novi Zakon o Banki Slovenije iz leta 2002 določa, da računovodske izkaze Banke Slovenije revidira neodvisni mednarodni revizor, ki ga za triletno obdobje na predlog Sveta Banke Slovenije določi pristojni odbor Državnega zbora. V primeru, da odbor za finance pri Državnem zboru ne odloči najkasneje šest mesecev pred nastopom novega triletnega obdobja, izbere revizorja Banka Slovenije sama. Svet Banke Slovenije mora pristojnemu odboru Državnega zbora predložiti svoj predlog pred iztekom dveh let tekočega triletnega obdobja.

V Banki Slovenije je prvo triletno obdobje od začetka uvedbe zunanje revizije opravljala revizorska hiša KPMG London. V naslednjih obdobjih Banka Slovenije ni menjala revizorja, ki je bil Pricewaterhouse, po združitvi s Coopers and Lybrand pa je njegov naslednik PricewaterhouseCoopers. Ta revizor je bil izbran za opravljanje revizije tudi v obdobju od 2003 do 2006.

Revizija se izvaja v obliki predhodne in končne revizije. Predhodna revizija poteka v zadnjem četrtletju leta in se osredotoča na ocenjevanje in preverjanje notranjih kontrol ter odkrivanje pomembnih dejstev, ki bi lahko vplivala na računovodske izkaze Banke Slovenije. Končna revizija se izvaja po zaključku poslovnega leta (praviloma v februarju naslednjega leta) in je usmerjena na potrjevanje računovodskih izkazov. Vključuje direktne revizijske postopke, kot so potrjevanje saldov, usklajevanje računov s saldi, ponovno preračunavanje računovodskih ocen in analitični pregled zneskov v izkazu uspeha. Po zaključku končne revizije revizorji izdajo mnenje o računovodskih izkazih in njihovi usklajenosti z MSRP ter slovensko zakonodajo. Revidirane računovodske izkaze potrjuje Svet Banke Slovenije in se objavijo v Letnem poročilu Banke Slovenije.

Zunanji revizor posreduje vodstvu Banke Slovenije svoje predloge za izboljšanje poslovanja Banke Slovenije in njenih notranjih kontrol, vključno s časovnimi roki za njihovo izpolnitev.

2.4 Notranja revizija

Za stalen in celovit nadzor nad poslovanjem Banke Slovenije skrbi notranja revizija. Notranja revizija je bila ustanovljena leta 1992 kot samostojen organizacijski del, ki je funkcionalno in organizacijsko ločen od drugih organizacijskih delov Banke Slovenije ter neposredno podrejen in odgovoren guvernerju Banke Slovenije. Delo v oddelku Notranje revizije je organizirano tako, da so v njem zaposleni posebej usposobljeni revizorji za posamezna področja notranje revizije (finančno, poslovno in področje informacijskih sistemov). Notranja revizija opravlja notranje revidiranje poslovanja v skladu s strokovnimi načeli in standardi notranjega revidiranja, kodeksom poklicne etike notranjih revizorjev ter pravili delovanja notranje revizije. Notranja revizija opravlja svoje naloge na podlagi Pravilnika o delovanju

Notranje revizije v Banki Slovenije, s katerim se določijo vrsta, obseg, roki za izvedbo revidiranja ter način poročanja. Notranja revizija poroča guvernerju Banke Slovenije. Ugotovitve notranje revizije so podlaga za ukrepanje guvernerja. Notranja revizija poroča Svetu Banke Slovenije v polletnem in letnem poročilu o delu Notranje revizije.

2.5 Spremembe na področju finančnega poročanja Banke Slovenije

Z dnem prevzema evra, tj. predvidoma 01.01.2007, bodo za Banko Slovenije postala obvezna računovodska pravila ESCB. Banka Slovenije bo morala spremeniti svoje računovodske postopke in računovodski sistem, da bo lahko uporabljala računovodska pravila ESCB. Prehod na računovodska pravila ESCB bo povzročil spremembe predvsem na področjih, povezanih z evidentiranjem poslovnih dogodkov, ki se nanašajo na izvajanje monetarne politike Banke Slovenije.

3 RAČUNOVODSKO POROČANJE V EVROPSKEM SISTEMU CENTRALNIH BANK

3.1 Institucionalni okvir Evropskega sistema centralnih bank

Evropski sistem centralnih bank (ESCB) je bil ustanovljen 1. junija 1998. Sestavljajo ga Evropska centralna banka (ECB) in 25 nacionalnih centralnih bank (NCB) držav članic Evropske unije. Cilji in naloge ESCB so določeni s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti in Statutom ESCB in ECB, ki je priloga k tej pogodbi. ESCB se ukvarja z nalogami in cilji, ki se nanašajo na Evropsko unijo kot celoto. Centralne banke, ki niso uvedle evra⁸, so del ESCB, ne sodelujejo pa v procesu odločanja in izvajanja monetarne politike evroobmočja. Organi odločanja ECB so za označevanje ECB in 12 nacionalnih centralnih bank držav članic, ki so uvedle evro, določili izraz Evrosistem. Banka Slovenije od 1. maja 2005 deluje v okviru ESCB, po uvedbi evra v Sloveniji pa bo aktivna v okviru Evrosistema. V obdobju od vstopa v EU do uvedbe evra centralna banka še vedno vodi svojo denarno politiko, medtem ko mora biti politika deviznega tečaja obravnavana kot zadeva skupnega interesa. S prevzemom evra bo Banka Slovenije postala del ESCB kot njegova polnopravna članica. Morala bo izvajati denarno politiko, ki jo opredeljuje ECB. Prevzeti bo morala njen instrumentarij, prenesti del

---

⁸ Ciper, Češka, Danska, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija, Švedska in Velika Britanija.

deviznih rezerv v ECB, vpisati kapital⁹ in deliti dobiček po pravilih ECB ter poslovati po računovodskih standardih, ki so določena za računovodsko poročanje v ESCB.

3.1.1 Cilji in naloge Evrosistema

Najpomembnejši cilj Evrosistema je ohranjanje stabilnosti cen. Svet ECB je določil, da stopnja rasti cen na letni ravni ne sme preseči dveh odstotkov. Najpomembnejše naloge Evrosistema so:

- opredelitev in izvajanje monetarne politike,
- opravljanje deviznih poslov,
- hranitev in upravljanje uradnih deviznih rezerv držav evroobmočja,
- podpiranje nemotenega delovanja plačilnih sistemov.

ECB ima izključno pravico, da odobrava izdajanje bankovcev v evroobmočju. Izdajajo pa jih lahko ECB in nacionalne centralne banke držav evroobmočja. Samo bankovci, ki jih izdajajo ECB in nacionalne centralne banke, so zakonito plačilno sredstvo v teh državah. Države evroobmočja lahko izdajajo kovance pod pogojem, da jim ECB odobri obseg emisije. Evrosistem prispeva tudi k nemotenemu vodenju politik pristojnih oblasti glede bonitetnega nadzora bank in stabilnosti finančnega sistema. ECB s pomočjo nacionalnih centralnih bank zbira tudi potrebne statistične informacije pri pristojnih nacionalnih oblasteh ali neposredno pri gospodarskih subjektih. Z ECB se je potrebno posvetovati glede vseh predlogov predpisov EU ali osnutkov nacionalnih predpisov na področjih iz njene pristojnosti.

Pri odločanju in opravljanju svojih nalog so ECB in NCB neodvisne od političnega vpliva ter ne smejo v nobenem primeru iskati ali prejemati navodil pri institucijah in organih EU, vladah ali kateremkoli drugem organu. Prav tako se institucije in organi EU ter vlade držav članic obvezujejo, da bodo to načelo spoštovali in da ne bodo poskušali vplivati na člane organov odločanja ECB ali nacionalnih centralnih bank pri opravljanju njihovih nalog (Majcen, 2003, str.15).

ESCB upravljajo organi odločanja ECB:

- **Svet ECB (Governing Council)**

Svet ECB sestavljajo člani Izvršilnega odbora ECB in guvernerji nacionalnih centralnih bank držav evroobmočja. Svet ECB določa monetarno politiko za evroobmočje.

---

⁹ Skladno s statutom ECB morajo vse centralne banke, ki so del ESCB, prispevati k vpisu kapitala v ECB po določenem ključ. Ključ je določen tako, da odraža delež posamezne države v prebivalstvu EU in delež v domačem bruto družbenem proizvodu (BDP) EU. Centralne banke držav, ki še niso uvedle evra, vplačajo le določen odstotek potrebnega kapitala. Prvotno določen odstotek 5 % se je z vstopom novih držav povečal na 7%. Preostali kapital se vplača ob prevzemu evra.

- **Izvršilni odbor (Executive Board)**

Izvršilni odbor ECB sestavljajo predsednik in podpredsednik ECB ter štirje drugi člani. Izvršilni odbor izvaja monetarno politiko v skladu s smernicami in odločitvami, ki jih sprejme Svet ECB.

- **Razširjeni svet ECB (General Council)**

Dokler obstajajo države članice EU, ki niso uvedle evra, obstaja kot tretji organ odločanja ECB Razširjeni svet ECB (General Council). Člani Razširjenega sveta so predsednik in podpredsednik ECB ter guvernerji nacionalnih centralnih bank vseh držav članic EU.

3.1.2 Vloga nacionalnih centralnih bank

Nacionalne centralne banke so sestavni del ESCB in delujejo v skladu s smernicami in navodili, ki jih sprejme ECB. Kolikor je možno in ustrezno, naloži ECB nacionalnim centralnim bankam opravljanje poslov, ki so sestavni del nalog ESCB. Kot integralni del Evrosistema delujejo nacionalne centralne banke kot »operativno telo« ESCB in izvajajo naloge Evrosistema v skladu z navodili ECB. Evrosistem deluje tako, da odločitve sprejemajo v ECB, to se pravi centralizirano, izvajajo pa decentralizirano prek nacionalnih centralnih bank. Pri delu Evrosistema pomagajo različni odbori ESCB¹⁰, ki jih sestavljajo predstavniki ECB in nacionalnih centralnih bank, predseduje pa jim predstavnik ECB. Odbori poročajo Svetu ECB prek Izvršilnega odbora.

Odbori ESCB so določeni s pravili in postopki delovanja ECB. Njihova naloga je, da pomagajo organom odločanja ECB pri razvijanju pravil, kot je predvideno v 26. členu Statuta ESCB/ECB. Odbori morajo podrobno določiti zadeve, s katerimi se ukvarjajo. Naloge se vsako leto ponovno pregledajo in posodobijo. Odbori zagotavljajo strokovne ekspertize s svojega področja poslovanja (npr. računovodstvo, pravne zadeve, statistika, denarna politika, itd.). NCB članic EU, ki niso uvedle evra, lahko imenujejo predstavnika, ki se udeleži zasedanja odbora ESCB, kadar se le ta ukvarja z zadevami, ki so v pristojnosti razširjenega sveta ECB.

3.1.3 Odbor za računovodstvo in denarne prihodke

Za področje računovodstva je ustanovljen Odbor za računovodstvo in denarne prihodke. Njegova najpomembnejša naloga je postavljanje in razvoj računovodskih pravil ESCB. Pooblastila Odbora za računovodstvo in denarne prihodke (AMICO) so naslednja:

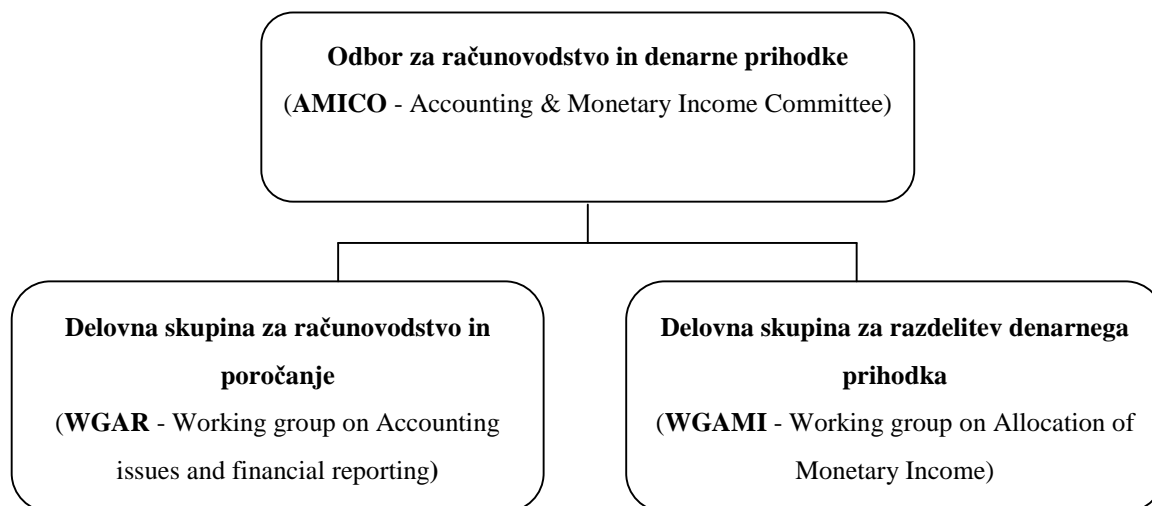
---

¹⁰ Odbori ESCB so: odbor za računovodstvo in denarne prihodke, odbor za bankovce, odbor za bančni nadzor, odbor za komuniciranje z javnostjo, odbor za informacijsko tehnologijo, odbor notranjih revizorjev, odbor za mednarodne odnose, odbor za pravne zadeve, odbor za operacije na trgu, odbor za monetarno politiko, odbor za plačilne in poravnalne sisteme, odbor za statistiko in odbor za proračun.

- ponoven pregled in predlaganje novih računovodskih pravil,
- poenotenje razlag veljavnih pravil o konsolidiranih računovodskih izkazih,
- izmenjava informacij o nacionalnih računovodskih in poročevalskih praksah.

Redne naloge so določene s pooblastili in delovnim programom, s posvetovanjem z drugimi odbori. Izredne naloge se izvajajo, če nastopijo nepričakovane zadeve.

Slika 1: Struktura odbora za računovodstvo in denarne prihodke

Vir: Interno gradivo ECB, 2003.

3.2 Računovodska pravila Evropskega sistema centralnih bank

3.2.1 Pravna podlaga za računovodska pravila ESCB

Pravna podlaga za računovodska pravila ESCB izhaja iz Statuta ESCB in ECB, ki določa obveznosti poročanja in finančne določbe ESCB.¹¹ V skladu s členom 26.3 Statuta ESCB in ECB Izvršni odbor ECB pripravi konsolidirano bilanco stanja ESCB za potrebe analiz in upravljanja. V skladu s členom 26.4. Statuta Svet ECB določi potrebna pravila za standardiziranje računovodstva in poročanja o poslovanju nacionalnih centralnih bank. Računovodska politika in pravila Evrosistema so določena s Smernico Evropske centralne banke z dne 5. decembra 2002 o pravnem okvirju za računovodstvo in finančno poročanje v evropskem sistemu centralnih bank (ECB/2002/10)¹², ki jo je izdal Svet ECB. Računovodska pravila ECB so določena z ločenim, vendar na videz enakim aktom (Sklep Evropske centralne banke z dne 5. decembra 2002 o letnih računovodskih izkazih Evropske centralne banke (ECB/2002/11), ki je za ECB obvezujoč v vseh pogledih.

¹¹ Ustrezni deli Statuta ESCB in ECB: 15. člen, ki se ukvarja z obveznostjo poročanja, 26. člen, ki določa finančna poročila, medtem ko 32. člen določa zahteve, da morajo biti denarni prihodki ESCB izračunani razporejeni enotno.

¹² V nadaljevanju je uporabljen izraz računovodska pravila ESCB.

Uporaba računovodskih pravil ESCB je obvezna za pomembne postavke monetarnih operacij ESCB, za vse postavke računovodskih izkazov ECB in za izračun denarnega prihodka¹³. Pravila so obvezujoča za NCB pri finančnem poročanju Evrosistema, niso pa obvezujoča za sestavo njihovih letnih računovodskih izkazov, vendar jih NCB v praksi porabljajo tudi pri nacionalnem poročanju. Priprava in razumevanje dveh različnih vrst računovodskih izkazov bi bila problematična za potencialne prejemnike dividend (predvsem za državo, ki je ponavadi edini ali vsaj najpomembnejši lastnik centralne banke, in s tem upravičena do dela njenega dobička) in tudi njih same.

3.2.2 Zgodovina harmoniziranih računovodskih pravil

Ustanovitev ECB in ESCB na tretji stopnji razvoja Evropske ekonomske in monetarne unije¹⁴ je zahtevala harmonizacijo računovodskih metod 15 evropskih NCB, ki so se med seboj zelo razlikovale. Različne računovodske metode so bile posledica različne tradicije in zakonodaje. Prvi korak v nastajanju enotnih pravil je bil pregled in ocena računovodskih pravil, ki so jih uporabljale NCB. Sledila je priprava zbirke ustreznih prihodnjih pravil. Priprava je potekala v okviru Evropskega monetarnega instituta (EMI)¹⁵. Predlog pravil je razvila delovna skupina za računovodstvo WGAI (Working Group on Accounting Issues) in sprejel Svet EMI leta 1996. Delo se je nadaljevalo z razvojem računovodskih tehnik, ki so omogočile posameznim NCB in ECB prilagoditi računovodske postopke in računovodski sistem za uporabo računovodskih usmeritev za računovodsko poročanje v ESCB.

3.2.3 Temeljne predpostavke

Računovodska pravila ESCB upoštevajo splošno sprejete računovodske usmeritve:

- realnost in preglednost,
- previdnost,
- priznavanje dogodkov po datumu bilance stanje,
- pomembnost,
- časovno neomejenost delovanja,
- upoštevanje nastanka poslovnega dogodka,
- doslednost in primerljivost.

---

¹³ Prihodek, ki izhaja iz opravljanja enotne monetarne politike, se deli med centralne banke Evrosistema, zato mora biti izračunan po enotnem kriteriju.

¹⁴ Tretja faza se je začela 1. januarja 1999 z uvedbo nove skupne valute evro ter s prenosom pristojnosti glede vodenja monetarne politike na Evrosistem. .

¹⁵ Evropski monetarni institut (EMI), predhodnik Evropske centralne banke (ECB), katerega naloga je bila okrepiti sodelovanje med nacionalnimi centralnimi bankami in koordinirati monetarne politike držav članic ter izpeljati potrebne priprave za uvedbo nove skupne valute.

Upoštevacjo pa tudi drugačno naravo dejavnosti, strukturo bilance stanja in tveganja centralnih bank Evrosistema.

Najpomembnejša usmeritev, ki jo morajo upoštevati centralne banke ESCB, je **načelo previdnosti**. Načelo previdnosti je upoštevano pri vrednotenju sredstev in obveznosti in pri pripoznavanju prihodkov. V skladu z MSRP je previdnost opredeljena kot primerna pazljivost pri presojanju, potrebnem za pripravljanje ocen, zahtevanih v negotovih okoliščinah; tako se zagotovi, da se sredstva ali prihodki ne izkažejo po preveliki vrednosti, dolgovi ali odhodki pa ne po premajhni vrednosti. V Evrosistemu je načelo previdnosti razumljeno kot zahteva, da nerealizirani prihodki ne smejo biti predmet delitve, medtem ko so vsi nerealizirani odhodki ob koncu leta vključeni v izkaz uspeha ter ni netiranja nerealiziranih prihodkov in odhodkov med različnimi valutami in vrednostnimi papirji (Merriman, 2003, str.138).

3.2.4 Računovodske usmeritve

3.2.4.1 Pravila za vrednotenje bilance stanja

Sredstva in obveznosti se v splošnem vrednotijo po tekočih tržnih tečajih in cenah, ki veljajo na dan prevrednotenja, če ni drugače določeno:

- tuje valute se prevrednotijo po veljavnih tržnih tečajih. Prevrednotenje sredstev in obveznosti v tuji valuti se izvaja po posameznih valutah za tujo valuto, in sicer za bilančne in zabilančne instrumente;
- pri zlatu se razlike zaradi spremembe cene in razlike zaradi spremembe tečaja ne obravnavajo ločeno, ampak se evidentira le ena razlika, ki temelji na ceni določene enote teže zlata v evrih, pridobljeni po tečaju EUR/USD na dan četrletnega prevrednotenja;
- prihodki in odhodki se preračunajo po veljavnih tečajih ob času transakcije;
- vrednostni papirji se prevrednotijo po posameznih ISIN¹⁶ kodah vrednostnih papirjev, v dveh korakih, kjer se prevrednotenje zaradi spremembe tržne cene obravnava ločeno od spremembe deviznega tečaja.

3.2.4.2 Pravila za pripoznavanje prihodkov

Za pripoznavanje prihodkov se uporablja pet osnovnih pravil:

1. realizirani prihodki in odhodki se prenesejo v izkaz uspeha;
2. nerealizirani prihodki se ne pripoznajo kot prihodek, ampak se prenesejo neposredno na račune vrednotenja v pasivi bilance stanja;

---

¹⁶ Mednarodna identifikacijska številka vrednostnega papirja (ISIN) je številka, ki jo izda zadevni pristojni izdajateljki urad.

3. nerealizirani odhodki se ob koncu leta prenesejo v izkaz uspeha, kadar presegajo predhodne prihodke vrednotenja, evidentirane na ustreznem računu vrednotenja;
4. nerealizirani odhodki, ki so bili preneseni v izkaz uspeha, se v naslednjih letih ne stornirajo v breme novih nerealiziranih prihodkov;
5. nerealizirani odhodki pri posameznem vrednostnem papirju, tuji valuti in zlatu se ne pobotajo z nerealiziranimi prihodki pri drugih vrednostnih papirjih, tuji valuti ali zlatu.

Tabela 5: Pravila vrednotenja ESCB

	Izkaz uspeha	Bilanca stanja
Realizirani dobički in izgube	X	
Nerealizirani dobički		X
Nerealizirane izgube	X	

Vir: Interno gradivo ECB, 2003.

3.2.5 Posebne računovodske tehnike

Posebne računovodske tehnike so podrobnejša pravila za računovodsko evidentiranje.

3.2.5.1 Metoda povprečne nabavne vrednosti

Računovodska pravila ESCB vsebujejo posebne določbe glede pripoznavanja stroškov transakcij. Za zlato, instrumente v tuji valuti in vrednostne papirje se za izračun nabavnih vrednosti prodanih postavk uporablja **metoda povprečne nabavne vrednosti**. Za izračun povprečne nabavne vrednosti se uporabljajo naslednje metode:

- **Tuje valute in zlato.** Nakupi in prodaje, izvršeni tekom dneva znotraj ene valute, ki ne vplivajo na spremembo stanja te valute, ne vplivajo na povprečno nabavno vrednost tega imetja. Neto nakup tujih valut in zlata vpliva na povprečno nabavno vrednost, neto prodaja na koncu dneva pa se izkaže kot realizirani prihodek ali odhodek v skladu z regulacijskim postopkom. **Regulacijski postopek** pomeni, da so vsa stanja tujih valut, ki so vključene v valutno pozicijo, izkazana po povprečni nabavni ceni.
- **Vrednostni papirji.** Za izračun povprečne nabavne vrednosti vrednostnega papirja obstajata dve metodi:
  1. vsi nakupi tekom dneva po nabavni vrednosti se dodajo stanju predhodnega dne, da dobimo novo tehtano povprečno nabavno vrednost pred upoštevanjem prodaj istega dne. Izračunana knjigovodska vrednost se primerja z vsako prodajo vrednostnih papirjev;
  2. upoštevajo se posamezni nakupi in prodaje v vrstnem redu, v kakršnem se zgodijo tekom dneva, zaradi izračuna revidirane povprečne nabavne cene.

Skrbniške in upravljske provizije, provizije za tekoče račune in drugi posredni stroški ne veljajo za stroške posla in se izkažejo v izkazu uspeha.

Tabela 6: Primer izračuna povprečne nabavne cene

Datum	Transakcija	Nominalna Vrednost	Cena	Priliv/ (odliv)	Povprečna Nabavna Vrednost	Knjigovodska vrednost	Realizirani dobiček/ izguba	Nerealizira ni Dobiček/ Izguba
03-Jan	Nakup	10	1,00	10,0	1,00	10,0		
15-Jan	Nakup	<u>30</u>	1,20	36,0	1,20	<u>36,0</u>		
	Stanje	40			1,15	46,0		
03-Jun	Prodaja	<u>-10</u>	1,25	-12,5	1,15	<u>-11,5</u>	1,0	
	Stanje	30			1,15	34,5		
18-Jul	Nakup	<u>30</u>	1,25	37,5	1,25	<u>37,5</u>		
	Stanje	60			1,20	72,0		
20-Dec	Prodaja	<u>-20</u>	1,10	-22,0	1,20	<u>-24,0</u>	-2,0	
	Stanje	<u>40</u>			1,20	<u>48,0</u>	-1,0	
31-Dec	Revalorizacija	40			1,25	50,0		2,0

Vir: Interno gradivo EMI, 1997.

3.2.5.2 Vrednotenje deviz in vrednostnih papirjev

Vrednotenje je računovodska operacija, ki se izvaja z določeno pogostostjo, da se sredstva in obveznosti izkažejo po tržnih cenah/tečajih. Prevrednotenje zlata, instrumentov v tuji valuti, vrednostnih papirjev in finančnih instrumentov (bilančnih in zabilančnih) se izvede četrtletno po veljavnih srednjih tečajih in cenah. To ne izključuje pogostejšega prevrednotenja za interne namene ECB/NCB, pod pogojem, da se med četrtletjem vse transakcije poročajo po transakcijskih cenah in tečajih. Knjižbe prevrednotenja se stornirajo ob koncu naslednjega četrtletja, razen nerealiziranih odhodkov, ki se ob koncu leta prenesejo v izkaz uspeha.

3.2.5.3 Obravnavanje premije/diskonta na vrednostne papirje

Amortiziranje vrednostnih papirjev za čas, ki preostane do zapadlosti vrednostnega papirja, se izvrši bodisi po linearni metodi bodisi po metodi notranje stopnje donosa (IRR). Vendar pa je metoda IRR obvezna za diskontne vrednostne papirje, ki jim ob nakupu manjka do zapadlosti več kakor leto dni.

3.2.5.4 Časovno razmejevanje

Časovne razmejitve za finančna sredstva in obveznosti se izračunajo in evidentirajo najmanj vsako četrtletje.

3.3 Zahteve v zvezi z računovodskim poročanjem

3.3.1 Vrste računovodskih izkazov

Pravno neodvisne centralne banke evroobmočja, vključno z ECB, se za finančno poročanje obravnavajo kot eno telo, čeprav to telo ni pravna oseba. Čeprav so konsolidirane bilance stanja Evrosistema v prvi vrsti namenjene analizam in upravljanju, se uporabljajo tudi za statistične namene in za letna poročila.

Računovodsko poročanje v Evrosistemu prvenstveno izhaja iz potreb analitikov ECB za upravljanje z likvidnostjo in denarno politiko. Ti morajo spremljati tokove likvidnosti med finančnim sistemom in Evrosistemom. Na podlagi **dnevni**h podatkov se sprejemajo operativne odločitve, ki so povezane z upravljanjem likvidnosti v Evrosistemu.

Podatki o tokovih so objavljeni **tedensko**, medtem ko so druge računovodske informacije, ki ne izhajajo iz denarnih tokov (kot so vrednotenje in razmejitev), ločeno prikazane v prvem tedenskem računovodskem izkazu Evrosistema, objavljenem po zaključku trimesečja.

Tabela 7: Računovodski izkazi Evrosistema

Vrsta poročila	Namen poročila in uporabniki
• Dnevni računovodski izkaz Evrosistema	Notranji: za upravljanje likvidnosti
• Konsolidirani tedenski računovodski izkaz Evrosistema	Objavljen, za monetarno in ekonomsko analizo različnih uporabnikov
• Konsolidirana letna bilanca stanja Evrosistema	Objavljen kot dodatek letnemu poročilu ECB
• Dnevno razčlenjeno poročanje tokov in saldov TARGET-a za ESCB	Notranji: zbiranje podatkov za usklajevanje

Vir: Interno gradivo ECB, 2003.

Struktura in vsebina finančnih poročil v Evrosistemu zagotavlja razčlenitev kategorij aktive in pasive glede na rezidente evroobmočja in nerezidente evroobmočja. Razlikovanje je izvedeno v skladu s statističnimi pravili Evropske skupnosti in Mednarodnega denarnega sklada. Nadaljnja delitev je na postavke, ki so denominirane v tuji valuti in v evrih. Znotraj evroobmočja so kategorije razčlenjene po ekonomskih sektorjih partnerjev (npr. finančni sektor, država in drugo), pri tem so transakcije s finančnim sektorjem prikazane podrobno po vrstah poslov. Postavke, na katere vpliva denarna politika, so grupirane skupaj in pojasnjujejo spremembe v stanju tekočih računov poslovnih bank v Evrosistemu.

Računovodsko poročanje za **letne računovodske izkaze** in druge statutarne namene sledi tem smernicam, čeprav v bolj razširjeni obliki. Stopnja razkritja v pojasnilih se vsako leto postopno povečuje, kot je tudi splošen trend. Pomembna izjema je ta, da ECB ne pripravlja

izkaza finančnih tokov, ki jih zahtevajo MSRP in veliko nacionalnih standardov, ker se šteje, da ne zagotavlja dodatnih informacij (Merriman, 2003, str. 141).

Tabela 8: Struktura bilance stanja Evrosistema

Sredstva	Obveznosti
Zlato in zlate terjatve	Bankovci v obtoku
Terjatve do nerezidentov evroobmočja, denominirane v tuji valuti	Obveznosti do kreditnih ustanov evroobmočja povezane z operacijami denarne politike, denominirane v evrih
Terjatve do rezidentov evroobmočja, denominirane v tuji valuti	Druge obveznosti do kreditnih institucij evroobmočja, denominirane v evrih
Terjatve do nerezidentov območja evra, denominirane v evrih	Izdani dolžniški vrednostni papirji
Posojila kreditnim institucijam z evroobmočja, povezana z dejavnostmi denarne politike, denominirana v evrih	Obveznosti do drugih rezidentov evroobmočja, denominirane v evrih
Druge terjatve do kreditnih ustanov evroobmočja, denominirane v evrih	Obveznosti do rezidentov evroobmočja, denominirane v tuji valuti
Vrednostni papirji rezidentov evroobmočja, denominirani v evrih	Obveznosti do nerezidentov evroobmočja denominirane v tuji valuti
Javni dolg, denominiran v evrih	Obveznosti posebnih pravic črpanja, ki jih dodeli IMF
Terjatve znotraj Evrosistema	Obveznosti znotraj Evrosistema
Še ne poravnane postavke	Še ne poravnane postavke
Druga sredstva	Druge obveznosti

Vir: Merriman, 2003, str. 142.

3.3.2 Konsolidacija

Statut ESCB in ECB zahteva pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov ESCB. Konsolidacija je računovodski postopek, v katerem se bilančne postavke različnih pravno samostojnih subjektov združijo, kot da gre za en subjekt. Glavni namen konsolidacije je izločitev transakcij in stanj, ki izhajajo iz odnosov med članicami Evrosistema. Terjatve in obveznosti znotraj Evrosistema ustvarjajo pomembne prihodkovne in odhodkovne postavke, ki vplivajo na izkaz uspeha posameznih NCB. Stanja med centralnimi bankami EU nastajajo predvsem iz:

- nostro/loro računov;
- operacij plačilnega sistema TARGET¹⁷, ki ustvarjajo meddržavne transakcije iz naslova plačil znotraj evroobmočja. Zaradi teh transakcij nastane dvostranski saldo na računih med tistimi centralnimi bankami, ki so povezane v TARGET. Ta stanja so netirajo dnevno, tako da ima vsaka nacionalna centralna banka samo eno neto bilateralno pozicijo do ECB. Ta pozicija predstavlja neto terjatev oziroma obveznost vsake NCB do ostalega ESCB;
- terjatev, ki izhajajo iz udeležbe NCB v kapitalu ECB;
- terjatev iz naslova prenosa deviznih rezerv¹⁸;
- stanj v zvezi z razdelitvijo izdajanja evrobankovcev znotraj Evrosistema. Terjatve in obveznosti znotraj sistema predstavljajo razlike med vrednostjo bankovcev, ki jih je dala v obtok NCB, in vrednostjo bankovcev v obtoku v skladu s ključem za dodelitev bankovcev¹⁹.

3.4 Denarni prihodek

Računovodska pravila ESCB se uporabljajo tudi za izračun denarnega prihodka. Z ustanovitvijo ESCB je postalo med nacionalnimi centralnimi bankami, ki tvorijo Evrosistem, zelo aktualno vprašanje izračuna in razdelitve denarnega prihodka. Predpogoj za izračun in razdelitev denarnega prihodka je uporaba usklajenih računovodskih pravil in postopkov, zato je bilo določeno, da se pravila finančnega poročanja uporabljajo tudi za izračun denarnega prihodka (Merriman, 2003, str. 137).

Denarni prihodek je definiran v 32. členu Statuta ESCB in ECB kot prihodek, ki ga ustvarjajo nacionalne banke pri izvajanju monetarne politike Evrosistema. Denarni prihodek vsake nacionalne banke je enak letnemu prihodu, ustvarjenemu iz sredstev, ki jih ima nasproti bankovcem v obtoku in depozitom kreditnih institucij. Izdajanje bankovcev in zagotavljanje likvidnosti bančnega sistema znotraj evroobmočja ne odraža več aktivnosti posamezne države, zato Statut ESCB in ECB določa, da se denarni prihodek NCB držav evroobmočja združi in se nato razporedi nacionalnim bankam v skladu z njihovimi vplačanimi deleži v kapitalu ECB.

¹⁷ TARGET je sistem za medbančno poravnavo čezmejnih plačil v evrih v realnem času, ki deluje od 1. januarja 1999. Sestavlja ga 15 neodvisnih nacionalnih sistemov bruto poravnave v realnem času (BPRČ) v upravljanju centralnih bank starih članic EU in sistem Evropske centralne banke. Med seboj so povezani tako, da omogočajo izvajanje čezmejnih plačil. Udeleženske sistema TARGET so banke iz držav evropskega gospodarskega prostora.

¹⁸ Ob uvedbi evra mora nacionalna centralna banka na ECB prenesti del svojih deviznih rezerv oziroma mednarodnih denarnih rezerv. Pri tem ECB določi skupno vrednost vseh svojih deviznih rezerv, nacionalna centralna banka pa vplača tolikšen del te skupne vrednosti, kot izhaja iz njenega ponderja v ključu za vpis kapitala. ECB prizna vsaki nacionalni centralni banki terjatev v višini njenega prispevka. Svet ECB določi denominacijo in obrestovanje teh terjatev.

¹⁹ »Ključ za razdelitev bankovcev« pomeni odstotek, ki ga dobimo z upoštevanjem deleža ECB v celotni izdaji evrobankovcev in ob uporabi ključa za vpis kapitala za delež NCB v tej celotni izdaji.

Evrobankovce izdajajo ECB in 12 nacionalnih centralnih bank evroobmočja²⁰, zato je po določenem času nemogoče ugotoviti, kdo je dejanski izdajatelj bankovcev. Za rešitev tega problema je Svet ESCB odločil, da se bankovci, izdani v Evrosistemu, prerazdelijo v skladu s ključem za vpis kapitala ECB. Pri vsaki NCB se zato pojavi razlika med dejansko izdanimi bankovci in prerazdeljenimi bankovci glede na kapitalni ključ. Ta mehanizem se imenuje mehanizem kapitalnega deleža (Capital Share Mechanism, CSM). Poleg tega je Svet ECB določil, da je ECB zavezana, da izda 8 % od vseh, skupno izdanih bankovcev NCB. Številke evrobankovcev, ki jih izda vsaka NCB, zato ne odražajo dejansko izdanih bankovcev, ampak so to prilagojene številke. To vodi do prilagoditev v smislu povečanja ali zmanjšanja bilančne postavke »bankovci v obtoku« in izkazovanju stanj na računih terjatev in obveznosti znotraj Evrosistema. Za omejitev učinkov prerazdelitve bankovcev na dohodkovni položaj posameznih nacionalnih centralnih bank je bil za obdobje od 2003 do 2007 določen poseben uravnavni mehanizem (smoothing mehanizem). Mehanizem ne spreminja števil bankovcev v obtoku, ampak spreminja denarni prihodek, ki se prerazdeli. Za vsako NCB je bil določen fiksni kompenzacijski znesek, ki temelji na razliki med povprečjem dejansko izdanih bankovcev vsake nacionalne banke v obdobju od junija 1999 do julija 2001 in povprečjem izdanih bankovcev, ki bi jim bili razporejeni na podlagi kapitalnega ključa. Ta prilagoditev se postopno v določenih odstotkih znižuje vsako leto do konca leta 2007.

V letih 1999 do 2001, ko v obtoku ni bilo evro gotovine, denarni dohodek ni bil združen in razdeljen, ker je bila določena alternativna metoda. Podobna metoda je bila uporabljena tudi v letu 2002, ko so bili še v obtoku bankovci v starih nacionalnih valutah.

4 GLAVNE RAZLIKE MED MSRP IN RAČUNOVODSKIMI PRAVILI ESCB

Računovodska pravila ESCB so v splošnem visoko usklajena z MSRP. Pri pripravi računovodskih pravil ESCB se je izhajalo iz evropskih direktiv²¹ in MSRP, ki so bili v tem času v veljavi. Pravila ESCB ne sledijo popolnoma MSRP na področjih, za katera je bilo ocenjeno, da niso primerna za specifične zahteve centralnobančnega računovodstva in poročanja centralne banke. ESCB se je obvezala, da bo spremljala razvoj MSRP in bo

---

²⁰ Decision of the European Central Bank of 6 November 2001 on the issue of euro banknotes (ECB/2001/15) (OJ L 337, 20.12.2001).

²¹ Z direktivami EU so še vedno določene temeljne zahteve glede računovodskega poročanja v EU. Četrta direktiva podaja zahteve za sestavljanje računovodskih izkazov, Sedma direktiva pa se nanaša na sestavljanje konsolidiranih računovodskih izkazov.

ponovno pregledala sedanje določbe v luči sprememb MSRP²². V nadaljevanju bomo predstavili glavna področja, kjer se računovodska pravila ESCB razlikujejo od MSRP.

1. Splošne zahteve za računovodske izkaze

- **Oblika bilance stanja in izkaza uspeha**

MSRP ne predpisujejo vsebine in oblike računovodskih izkazov, le najnujnejše zahteve glede postavk. V skladu z MRS 30 – Razkritja v računovodskih izkazih bank in podobnih finančnih institucijah – je najprimernejša metoda razvrščanja sredstev in obveznosti banke razvrščanje posameznih postavk po skupinah, in sicer glede na njihovo naravo in v približnem vrstnem redu njihove unovčljivosti. MRS 30 predpisuje vrsto postavk, ki morajo biti razkrite v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida. Oblika bilance stanja ESCB ne ustreza MRS 30, medtem ko je izkaz uspeha podoben MRS 30.

Oblika in postavke bilance stanja ESCB so fiksno predpisane v pravilih ESCB.

- **Druge oblike finančnega poročanja**

Pravila ESCB ne zahtevajo izkaza sprememb kapitala in izkaza finančnih tokov, ki sta zahtevana po MRS 1²³. ESCB je mnenja, da ta dva izkaza ne zagotavljata dodatnih informacij k veljavnim finančnim in statističnim informacijam znotraj Evrosistema. Letni računovodski izkazi vsebujejo le izkaz uspeha, bilanco stanja in pojasnila k računovodskim izkazom.

- **Pojasnila k računovodskim izkazom**

MSRP vsebujejo podrobna navodila, katere informacije morajo biti razkrite, ali v okviru računovodskih usmeritev ali znotraj pojasnil k računovodskim izkazom. Pravila ESCB ne predpisujejo vsebine pojasnil k računovodskim izkazom. To pomeni, da morajo NCB slediti svojim pravnim zahtevam.

2. Pripoznavanje prihodkov – obravnavanje nerealiziranih dobičkov

Po pravilih ESCB so v izkaz uspeha vključeni realizirani dobički in nerealizirane izgube. Nerealizirani pozitivni učinki vrednotenja se evidentirajo neposredno na ustrezne račune vrednotenja na strani obveznosti v bilanci stanja. Razlog za nesimetričen pristop temelji

---

²² Decembra 2003 je bilo spremenjenih petnajst MRS in en odpravljen, marca 2004 sta bila dva MRS ponovno spremenjena (MRS 36 in 38), do marca 2004 je izšlo tudi pet novih MSRP. Vsi naštetih standardi se morajo obvezno uporabljati od 1. januarja 2005, uporaba pred tem datumom pa se priporoča (Vezjak, 2004a, str. 30).

²³ MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov

na stališču, da centralna banka ne sme evidentirati nerealiziranih dobičkov v izkazu uspeha, ker ne smejo biti predmet razdelitve, dokler niso realizirani.

Po MSRP je treba tečajne razlike pripoznati v izkazu uspeha v obdobju, v katerem se pojavijo. Vrednotenje in pripoznavanje učinkov vrednotenja finančnih instrumentov je odvisno od vrste finančnega instrumenta.

3. Finančna sredstva

Po MRS 39 se vsa finančna sredstva na začetku pripoznajo po pošteni vrednosti, vključno s stroški posla (razen finančnih sredstev, razporejenih v kategorijo finančne naložbe po pošteni vrednosti, kjer stroški posla niso vključeni), ob tem se predpostavlja, da pošteno vrednost odraža nabavna vrednost pridobljenega sredstva.

Finančna sredstva se razporedijo v naslednje kategorije in vrednotijo odvisno od razvrstitve:

- finančne naložbe po pošteni vrednosti preko izkaza uspeha²⁴ – vrednotenje po pošteni vrednosti, prevrednotovalni učinki so vključeni v izkaz poslovnega izida tekočega leta;
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti – vrednotenje po metodi odplačne vrednosti;
- posojila in terjatve – vrednotenje po metodi odplačne vrednosti;
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva – vrednotenje po pošteni vrednosti, prevrednotovalni učinki se pripoznajo neposredno v kapital.

Finančna sredstva se po pravilih ESCB vrednotijo po tržni ceni (tržni vrednostni papirji ne glede na njihov namen) ali po nabavni vrednosti (netržni vrednostni papirji, vloge, posojila).

4. Izpeljani finančni instrumenti

Po MRS 39 so vsi izpeljani finančni instrumenti razporejeni v kategorijo finančnih naložb po pošteni vrednosti. Učinki vrednotenja so izkazani v poslovnem izidu tekočega leta.

Pravila ESCB ne vsebujejo splošne definicije finančnih instrumentov. Določajo posebna pravila za specifične finančne instrumente:

---

²⁴ Finančne naložbe po pošteni vrednosti obsegajo:

- finančne naložbe namenjene za trgovanje,
- finančne naložbe določene za vrednotenje po pošteni vrednosti,
- izvedene finančne instrumente.

- terminske transakcije v tuji valuti,
- valutne zamenjave,
- standardizirane terminske pogodbe o obrestni meri,
- obrestne zamenjave,
- nestandardizirane terminske pogodbe o obrestni meri,
- terminske transakcije z vrednostnimi papirji.

Vsa pravila sledijo splošnim računovodskim usmeritvam ESCB (npr. vrednotenje po tržni vrednosti, obravnavanje realiziranih in nerealiziranih dobičkov in izgub, načela razmejevanja, itd.).

5. Pripoznavanje bankovcev in kovancev

Pravila ESCB natančno določajo izračun in predstavitev postavke bankovcev v obtoku v bilanci stanja, kot tudi pripoznavanje kovancev. Računovodska politika se nanaša na bankovce in kovance, ki so zakonito plačilno sredstvo v državah članicah Evropske monetarne unije.

Znesek bankovcev v obtoku v bilanci stanja je rezultat dveh komponent:

Neprilagojenega zneska evro bankovcev v obtoku:

- bankovci v obtoku so lahko definirani kot vrednost natisnjenih bankovcev, zmanjšana za uničene bankovce in zalogo v trezorju:

$$\begin{array}{l}
 + \text{ Bankovci (natisnjeni ali prejeti od tiskarne ali drugih NCB)} \\
 - \text{ Uničeni bankovci} \\
 - \text{ Zaloga v trezorju} \\
 \hline
 = \text{ Bankovci v obtoku}
 \end{array}$$

- alternativni izračun, ki izhaja iz toka bankovcev danih v obtok:

$$\begin{array}{l}
 + \text{ Bankovci dani v obtok} \\
 - \text{ Prejeti bankovci} \\
 \hline
 = \text{ Bankovci v obtoku}
 \end{array}$$

plus/minus prilagoditev, ki izhajajo iz uporabe ključa za razdelitev bankovcev. Kovanci, ki jih izdajajo NCB, so evidentirani ločeno v posebni postavki.

V okviru MSRP ni posebne ureditve.

6. Opredmetena osnovna sredstva

MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva predpisuje, da se opredmeteno osnovno sredstvo na začetku pripozna po svoji nabavni vrednosti. Za kasnejše merjenje opredmetenih osnovnih sredstev sta dovoljena dva modela:

- model nabavne vrednosti – merilo je nabavna vrednost, zmanjšana za zbirno amortizacijo in oslabitve;
- model prevrednotenja (revalorizacije) – merilo je prevrednotena (revalorizirana) vrednost.

Družba dosledno uporablja izbrani model za vse opredmetena osnovna sredstva.

Vsak del opredmetenega osnovnega sredstva, ki ima pomembno vrednost v primerjavi z vrednostjo vsega sredstva, se amortizira posamezno.

Pravila ESCB priporočajo vodenje osnovnih sredstev po amortizirani nabavni vrednosti. Zemljišča se vrednotijo po nabavni vrednosti. Amortizacija se obračunava linearno, tako da se nabavna vrednost sredstev začne odpisovati v četrletju po nabavi in se nadaljuje skozi ocenjeno življenjsko dobo sredstev, in sicer:

- računalniki, računalniška strojna/programska oprema in motorna vozila 4 leta
- oprema, pohišstvo in tehnična infrastruktura 10 let
- kapitalizirani izdatki za zgradbe in obnovo 25 let
- osnovna sredstva, ki stanejo manj kot 10.000 EUR, se opišejo v letu nabave.

7. Rezervacije

V skladu z MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva – so rezervacije pripoznane, če:

- a) ima podjetje zaradi preteklega dogodka sedanjo obvezo,
- b) je verjetno (to je bolj možno kot ne), da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo ekonomske koristi in
- c) je mogoče znesek obveze zanesljivo oceniti.

Pravila ESCB vsebujejo naslednje definicije:

- **rezervacije** so določene kot zneski, dani na stran pred ugotovitvijo dobička ali izgube, z namenom zavarovanja za znane ali predvidene obveznosti ali tveganja, katerih

stroške ni mogoče točno določiti. Rezervacije za prihodnje obveznosti in stroške se ne smejo uporabiti za popravek vrednosti sredstev;

- **rezerve** pomenijo znesek, namenjen iz dobička, ki se lahko razdeli in ki ni namenjen za poravnavo neke določene obveznosti, nepredvidenega stroška ali pričakovanega zmanjšanja vrednosti sredstev, za katerega je znano, da obstaja na datum bilance stanja.

Na nivoju centralnih bank ESCB razlikujemo dve vrsti rezervacij:

- splošne rezervacije, ki so namenjene za pokrivanje tečajnega in obrestnega tveganja. Rezervacije, oblikovane za splošna tveganja, niso v skladu z MRS 37;
- posebne rezervacije, ki izpolnjujejo kriterije MRS 37 (npr. pokojninske obveznosti, stroški prestrukturiranja in dvomljive terjatve).

Večina NCB oblikuje za pokritje splošnih tveganj in tečajnega in obrestnega tveganja sklade v obliki rezerv, medtem ko nekatere za to uporabljajo splošne rezervacije, odvisno od zakonodaje v posamezni državi. Obe tehniki, oblikovanje rezerv in rezervacij, imata podoben učinek, ker preprečujeta nihanja v izkazovanju letnega dobička in centralni banki omogočata zadržati dobiček.

8. Pripoznavanje finančnih sredstev in obveznosti - datum sklenitve posla ter datum poravnave

Za evidentiranje poslovnih dogodkov se lahko uporabljata dva pristopa:

- evidentiranje poslovnih dogodkov na datum plačila, ki pomeni evidentiranje transakcij na računih, ko je transakcija poravnana;
- evidentiranje na datum sklenitve posla (t.i. ekonomski pristop), ki pomeni evidentiranje transakcij na računih na dan sklenitve posla.

MRS 39 dovoljuje, da se nakup ali prodaja finančnega sredstva pripozna ob upoštevanju bodisi datuma transakcije bodisi datuma plačila. Edina omejitev pri tem je, da se uporabljena metoda uporablja za vse nakupe in prodaje finančnih sredstev, ki pripadajo isti kategoriji finančnih sredstev. Pravila ESCB trenutno dovoljujejo oba pristopa, čeprav se v praksi praviloma uporablja dan plačila. Vse NCB bodo morale do 01.01.2007 spremeniti svoje računovodske sisteme na pristop k evidentiranju na datum sklenitve posla. Evidentiranje poslovnih dogodkov na datum sklenitve posla bo osnova za evidentiranje transakcij v tuji valuti in časovnih razmejitev, denominiranih v tuji valuti.

Transakcije z vrednostnimi papirji se po tem datumu lahko še naprej evidentirajo v skladu z evidentiranjem poslovnih dogodkov na datum plačila. Ekonomski pristop je težje vpeljati v knjigovodstvo, odraža pa bolj natančno sliko finančnega stanja poročevalske enote.

SKLEP

Poglavitni razlog za uporabo preglednih računovodskih standardov je doseganje večje preglednosti v izvajanju monetarne politike, s tem pa doseganje večje stabilnosti na domačem in mednarodnih finančnih trgih. Centralna banka ima edinstvene funkcije in odgovornosti, ki se razlikujejo od drugih vrst finančnih organizacij. Pri pripravi računovodskih izkazov zasleduje cilje, ki se razlikujejo od podjetij, katerih računovodski izkazi so usmerjeni na dobičkonosnost, likvidnost in solventnost.

Medtem ko je razvoj posebnih računovodskih standardov možen za centralne banke, ki tvorijo ESCB, so druge svetovne centralne banke začele uporabljati MSRP. V MSRP je poudarjeno, da računovodski izkazi niso skladni z MSRP, če ne izpolnjujejo vseh njihovih zahtev. Centralna banka ne more obravnavati selektivne in delne uporabe ter razlag posameznih MSRP. Ključni problem pri uporabi MSRP za računovodsko poročanje centralne banke je priznavanje prihodkov. MSRP določajo, da se tečajne razlike in spremembe v pošteni vrednosti finančnih instrumentov pripoznajo v izkazu poslovnega izida. V primerjavi s pravili ESCB to pomeni, da so tudi nerealizirani prihodki lahko predmet razdelitve. Pravila ESCB zahtevajo, da se v izkazu uspeha pripoznajo samo realizirani prihodki in nerealizirani odhodki. Usklajenost z MSRP je mogoče doseči z vključitvijo vseh prihodkov in odhodkov iz naslova tečajnih razlik in vrednotenja v izkaz uspeha in s prenosom nerealiziranih prihodkov v rezerve pred razdelitvijo dobička. Taka rešitev pomeni usklajenost z MSRP, hkrati pa zagotavlja oblikovanje rezerv za specifična tveganja, ki jim je izpostavljena centralna banka. Oblikovanje splošnih rezervacij za zagotavljanje rezerv v okviru MSRP ni dovoljeno. Centralne banke ESCB so v različnem odnosu do svojih delničarjev (v večini primerov država) glede razdelitve dobička in pokrivanja možnih izgub. Razdelitev dobička ni obravnavana v okviru Statuta ESCB in ECB, zato ECB nima pravne osnove, da bi lahko o tem odločala. V primeru takšne odločitve, bi morale centralne banke spremeniti pravno podlago o razdelitvi dobička, kar pa bi bilo v praksi težko izvedljivo.

Banka Slovenije je ena od prvih centralnih bank, ki je začela pripravljati računovodske izkaze v skladu z MSRP. To ji omogoča Zakon o Banki Slovenije, ki določa, da se neto nerealizirani prihodki iz naslova tečajnih in cenovnih sprememb v celoti prenašajo v posebne rezerve in niso predmet razdelitve presežka prihodkov nad odhodki proračunu Republike Slovenije. Ob vključitvi v evroobmočje bo Banka Slovenije morala poročati v skladu z računovodskimi pravili ESCB.

V primeru, da bodo centralne banke ugotovile, da popolno sprejetje MSRP ni ustrezna rešitev zanje, je smiselno razmišljati o razvoju računovodskega okvira posebej za centralne banke. Ta naj bi odražal pravno in operativno različnost aktivnosti centralne banke. Ostaja pa odprto vprašanje ustrezne priznane avtoritete, ki bi razvila standarde za centralne banke. MRSP nimajo namena razvijati posebnih standardov za posamezna področja industrije ali posamezne posebne interese, zato v njihovem okviru ni pričakovati rešitev, ki bi bolj ustrezale centralnim bankam.

Poiskati metodologijo, ki bo usklajena z najboljšo mednarodno računovodsko prakso, pri čemer se ohranja kapital, kredibilnost in finančna neodvisnost centralne banke, tako še vedno ostaja izziv za mednarodno skupnost.

LITERATURA

1. Alexander David, Britton Anne, Jorissen Ann: International Financial Reporting and Analysis. London : Thomson Learning, 2003. 656 str.
2. Catsambas Thanos, Hemus Chris: The IMF safeguards assessment policy. Accounting Standards for Central Banks. London : Central Banking Publications, 2003, str. 99-114.
3. Veselinovič Draško: Devizno trgovanje. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1991. 191 str.
4. Jeremy Foster: Improving financial reporting. Central Banking , London, (15)2004, 1, str. 51-56.
5. Kenneth Sullivan: Profits, dividends and capital – consideration for central banks. Accounting Standards for Central Banks. London : Central Banking Publications, 2003, str. 69-89.
6. Kenneth Sullivan: Transparency in Strengthening the International Monetary System and the role of the IMF. Transparency in Central Bank Financial Statement Disclosures. IMF Working Paper/00/186. Washington : International Monetary Fund, 2000, str. 6-21.
7. Kunaver Bojan: Mednarodni posojilodajalec v skrajni sili. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 44 str.
8. Kurtzig Joshua: Coping with Accounting Standards and Central Bank Transparency. Central Banking, London, (12)2001, 11, str. 76-81.
9. Kurtzig Joshua, Mander Benedict: Survey of central bank accounting practices. Accounting Standards for Central Banks. London : Central Banking Publications, 2003, str. 21-46.
10. Majcen Špela: Vloga nacionalne centralne banke v Evropskem sistemu centralnih bank. Bančni vestnik, Ljubljana, (52)2003, 12, str. 14-19.
11. Majcen Špela, Roter Mojca: Pomembnejše finančne prilagoditve centralne banke ob vstopu v EMU. Prikazi in analize, Ljubljana, 10(2002), 1, str. 5-19.
12. Merriman Niall: Financial reporting in the Eurosystem. Accounting Standards for Central Banks. London : Central Banking Publications, 2003, str. 135-152.
13. Ribnikar Ivan: Denarni sistem in denarna teorija – III. Del: Mednarodni denarni sistem. Ljubljana : Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča, 1992. 127 str.
14. Štrukelj Matjaž: Temeljni računovodski izkazi in njihova informacijska vrednost. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 43 str.
15. Thornton Liliana: Comparison of key standards (IFRS, US GAAP, Eurosystem) with reference to central banks. Accounting Standards for Central Banks. London : Central Banking Publications, 2003, str. 121-134.
16. Vezjak Blanka: S priključitvijo Evropski uniji tudi v Sloveniji obvezni mednarodni računovodski standardi. Revizor, Ljubljana, 14(2003), 11, str. 30-57.
17. Vezjak Blanka: Uporaba mednarodnih standardov računovodskega poročanja, IKS, revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 31(2004), 9, str. 9-29.
18. Vezjak Blanka: Primerjava SRS 2001 in MSRP 2004 – Uvod v SRS in oblike računovodskih izkazov. Revizor, Ljubljana, 15(2004a), 12, str. 28-45.

VIRI

1. Consolidated version of the Treaty establishing the European Community (OJ C 325, 4.12.2002).
2. Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies. International Monetary Fond. [URL:<http://www.imf.org/external/np/mae/mft/sup/part2.htm>], 03.08.2000.
3. Decision of the European Central Bank of 21 November 2002 on the distribution of the income of the European Central Bank on euro banknotes in circulation to the National Central Banks of the participating member states (ECB/2002/9) (OJ L 323, 28.11.2002).
4. Decision of the European Central Bank of 6 December 2001 on the allocation of monetary income of the National Central Banks of participating member states from the financial year 2002 (ECB/2001/16) (OJ L 337, 20.12.2001).
5. Decision of the European Central Bank of 6 November 2001 on the issue of euro banknotes (ECB/2001/15) (OJ L 337, 20.12.2001).
6. Ekonomska in monetarna unija. Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/html/projekti/evro/unija.html>], 07.05.2004.
7. Guide to the Data Dissemination Standards. Washington : International Monetary Fond, 1996.
8. Guideline of the European Central Bank of 5 December 2002 on reporting procedures related to the legal framework for accounting and financial reporting in the European System of Central Banks (ECB/2002/NP9).
9. Guideline of the European Central Bank of 5 December 2002 on the legal framework for accounting and financial reporting in the European System of Central Banks (ECB/2002/10) (OJ L 58, 3.3.2003).
10. International Financial Reporting Standards 2004. London : International Accounting Standards Board, 2004. 2250 str.
11. Interna gradiva Banke Slovenije, 2004.
12. Interna gradiva ECB, 2003.
13. Interna gradiva ECB, 2004.
14. Interna gradiva EMI, 1997.
15. Letno poročilo. Ljubljana : Banka Slovenije, 2001.
16. Letno poročilo. Ljubljana : Banka Slovenije, 2004.
17. Letno poročilo. Frankfurt : ECB, 2004a.
18. Mednarodni računovodski standardi 2001. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 1357 str.
19. Monetarna politika (ECB, ESCB, Evrosistem). Banka Slovenije. [URL: http://www.bsi.si/html/projekti/evro/monetarna_politika.html], 07.05.2004.
20. Protocol (No. 18) (ex No. 3) on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank (Protocol annexed to the Treaty establishing the European Community, OJ C 191, 29.7.1992).

21. Razvoj EMU. Banka Slovenije. [URL: http://www.bsi.si/html/projekti/evro/razvoj_EMU.html], 07.05.2004.
22. Standard Setting Agencies. International Monetary Fond. [URL: <http://www.imf.org/external/standards/agency.htm>], 02.05.2002.
23. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001. 357 str.
24. Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02).
25. Sklep o določitvi uporabe mednarodnih standardov računovodskega poročanja za banke in hranilnice (Uradni list RS, št.15/05).
26. The monetary Policy of the ECB. Frankfurt : European Central Bank, 2001. 149 str.
27. Zakon o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 58/02).
28. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H) (Uradni list RS, št. 139/04).

PRILOGE:

Priloga 1: Izkaz uspeha Banke Slovenije za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004

Priloga 2: Bilanca stanja Banke Slovenije na dan 31. decembra 2004

Priloga 3: Izkaz sprememb lastniškega kapitala Banke Slovenije za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004

Priloga 4: Izkaz finančnih tokov za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004

Priloga 5: Konsolidirana bilanca stanja Evrosistema na dan 31. december 2004

Priloga 6: Slovar tujih izrazov in kratic

Priloga 1:

Izkaz uspeha Banke Slovenije

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004 (v mio SIT)

	2004	2003
Prihodki poslovanja		
Obrestni prihodki	60.662	74.978
Obrestni odhodki	44.975	67.841
Neto obrestni prihodki (odhodki)	15.688	7.137
Neto tečajne razlike	-5.312	-16.593
Prihodki (odhodki) vrednotenja vrednostnih papirjev	-409	-8.996
Prihodki (odhodki) vrednotenja zlata	-498	740
Čisti prihodek od finančnih sredstev	9.469	-17.712
Prihodki od provizij	1.682	1.660
Odhodki od provizij	486	426
Neto provizije	1.196	1.234
Drugi prihodki	367	322
Skupni prihodki poslovanja	11.032	-16.156
Stroški poslovanja	5.524	4.971
Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije	398	704
Presežek prihodkov nad odhodki	5.110	-21.830
Razdelitev presežka:		
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike	-5.312	-16.593
Prenos/črpanje posebnih rezerv za cenovna tveganja	-906	-8.256
Finančni izid po črpanju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov vrednotenja	11.329	3.019
Prenos v splošne rezerve	8.497	2.264
Skupni prenos v rezerve	2.278	-22.585
Sredstva za proračun Republike Slovenije	2.832	755
Skupna razdelitev	5.110	-21.830

Vir: Letno poročilo, 2004.

Priloga 2:

Bilanca stanja Banke Slovenije

na dan 31. decembra 2004 (v mio SIT)

	31.12.2004	31.12.2003
Aktiva		
Finančna sredstva		
Finančna sredstva v tuji valuti		
Zlato	18.646	19.143
Gotovina in vloge	178.046	400.209
Izpeljani finančni instrumenti	39	48
Investicijski vrednostni papirji	1.359.684	1.190.216
Terjatve do proračuna Republike Slovenije	6.963	7.175
Mednarodni denarni sklad	23.033	29.130
Obračunane obresti in ostalo	26.543	23.554
Skupaj	1.612.953	1.669.475
Finančna sredstva v tolarjih		
Posojila bankam	-	9
Obračunane obresti in ostalo	808	1.254
Skupaj	808	1.263
Osnovna sredstva	3.554	3.106
Skupna aktiva	1.617.315	1.673.844
Pasiva		
Servisirane obveznosti		
Obveznosti v tuji valuti		
Vpogledne in vezane vloge	63.156	41.059
Izpeljani finančni instrumenti	0	-
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	500.757	555.260
MDS in druge mednarodne finančne organizacije	1.389	5
Dodeljeni SDR	6.937	7.156
Obračunane obresti in ostalo	1.399	1.278
Skupaj	573.638	604.758
Obveznosti v tolarjih		
Vpogledne vloge	104.108	100.818
Vezane vloge bank	156.730	-
Vloge čez noč	4.800	8.170
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	266.588	472.330
Vloge proračuna Republike Slovenije	127.477	109.674
Mednarodne finančne institucije	264	-
Obračunane obresti in ostalo	5.651	13.971
Skupaj	665.619	704.963
Bankovci v obtoku	195.352	186.042
Sredstva za proračun Republike Slovenije	2.832	755
Skupne obveznosti	1.437.442	1.496.517
Kapital in rezerve	179.873	177.327
Skupna pasiva	1.617.315	1.673.844

Vir: Letno poročilo, 2004.

Priloga 3:

Izkaz sprememb lastniškega kapitala Banke Slovenije

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004 (v mio SIT)

	Kapital BS	Splošne Rezerve	Posebne Rezerve	Presežek/ primanjkljaj	Skupaj
Stanje 31.12.2002	2.000	55.882	142.030	-	199.912
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	-21.830	-21.830
Zmanjšanje rezerv za tečajne razlike	-	-	-16.593	16.593	-
Zmanjšanje rezerv za cenovna tveganja	-	-	-8.256	8.256	-
Prenos v splošne rezerve	-	2.264	-	-2.264	-
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-755	-755
Skupna sprememba	0	2.264	-24.849	-	-22.585
Stanje 31.12.2003	2.000	58.145	117.181	-	177.327
Spremembe v obdobju					
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	5.110	5.110
Zmanjšanje rezerv za tečajne razlike	-	-	-5.312	5.312	-
Zmanjšanje rezerv za cenovna tveganja	-	-	-906	906	-
Prenos v splošne rezerve	-	8.497	-	-8.497	-
Valorizacija zgradb	-	268	-	-	268
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-2.832	-2.832
Skupna sprememba	-	8.765	-6.219	-	2.546
Stanje 31.12.2004	2.000	66.911	110.962	-	179.873

Vir: Letno poročilo, 2004.

Priloga 4:

Izkaz finančnih tokov

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 2004(v mio SIT)

	2004	2003
Finančni tokovi iz poslovanja		
Prejete obresti	59.766	66.077
Plačane obresti	-49.426	-69.124
Drugo	-3.756	-3.055
Neto finančni tokovi iz poslovanja	6.584	-6.101
Finančni tokovi iz investiranja		
Nakupi vrednostnih papirjev	-713.185	-1.200.709
Prodaje vrednostnih papirjev	534.208	913.496
Naložbe v vezane vloge	-13.093.315	-16.193.578
Sprostitve vezanih vlog	13.326.889	16.388.715
Dana posojila in obratni repoji domačim bankam	-627.200	-62.909
Vrnjena posojila in obratni repoji domačih bank	627.209	64.066
Nakup osnovnih sredstev	-470	-287
Prodaja osnovnih sredstev	2	18
Neto finančni tokovi iz investiranja	54.138	-91.188
Finančni tokovi iz financiranja		
Izdani bankovci v obtoku	9.311	13.985
Vpisani blagajniški zapisi	5.897.685	5.819.155
Izplačani blagajniški zapisi	-6.004.336	-5.720.375
Vloge proračuna Republike Slovenije	14.128	-11.573
Drugo, neto	-220	-4.528
Neto finančni tokovi iz financiranja	-83.432	96.664
Učinki spremembe deviznih tečajev	313	52
Skupni neto finančni tok	-22.397	-574
Stanje denarnih sredstev 01.01.	-114.919	-114.345
Stanje denarnih sredstev 31.12.	-137.316	-114.919
Sprememba denarnih sredstev	-22.397	-574

Vir: Letno poročilo, 2004.

Priloga 5:

Konsolidirana bilanca stanja Evrosistema

na dan 31. decembra 2004 (v mio EUR)

	31.10.2004	31.12.2003
Aktiva		
1 Zlato in terjatve v zlatu	125.730	130.344
2 Terjatve v tuji valuti do rezidentov zunaj evroobmočja	153.856	175.579
2.1 Terjatve do IMF	23.948	29.130
2.2 Računi pri bankah in naložbe v vrednostne papirje, zunanja posojila		
In druga zunanja sredstva	129.908	146.449
3 Terjatve v tuji valuti do rezidentov evroobmočja	16.974	17.415
4 Terjatve v evrih do rezidentov evroobmočja	6.849	6.049
4.1 Računi pri bankah, naložbe v vrednostne papirje in posojila	6.849	6.049
4.2 Terjatve iz posojil v okviru ERM II	0	0
5 Posojila v evrih, povezana z operacijami denarne politike, kreditnim ustanovam evroobmočja	345.112	298.163
5.1 Operacije glavnega financiranja	270.000	253.001
5.2 Operacije dolgoročnejšega financiranja	75.000	45.000
5.3 Povratne informacije finega uravnavanja	0	0
5.4 Povratne strukturne informacije	0	0
5.5 Odrpta ponudba mejnega posojanja	109	134
5.6 Krediti v zvezi z dnevno poravnavo dobičkov in izgub	3	28
6 Druge terjatve v evrih do kreditnih ustanov evroobmočja	3.763	729
7 Vrednostni papirji rezidentov evroobmočja v evrih	70.244	54.466
8 Dolg širše opredeljene države v evrih	41.317	42.686
9 Ostala aktiva	120.479	109.365
Skupaj aktiva	884.324	834.796

	31.10.2004	31.12.2003
Pasiva		
1 Bankovci v obtoku	501.256	436.128
2 Obveznosti v evrih, povezane z operacijami denarne politike, kreditnim ustanovam evroobmočja	138.735	147.328
2.1 Tekoči računi (ki zajemajo sistem obveznih rezerv)	138.624	147.247
2.2 Odprta ponudba deponiranja likvidnosti čez noč	106	80
2.3 Vezani depoziti	0	0
2.4 Povratne operacije finega uravnavanja	0	0
2.5 Depoziti v zvezi z dnevno poravnavo dobičkov in izgub	5	1
3 Druge obveznosti v evrih do kreditnih ustanov evroobmočja	126	257
4 Izdani dolžniški certifikati	0	1.054
5 Obveznosti do drugih rezidentov evroobmočja v evrih	42.187	39.865
5.1 Sektor država	35.968	34.106
5.2 Ostale obveznosti	6.219	5.759
6 Obveznosti do drugih rezidentov zunaj evroobmočja	10.912	10.279
7 Obveznosti v tuji valuti de rezidentov evroobmočja	247	499
8 Obveznosti v tuji valuti do rezidentov zunaj evroobmočja	10.679	11.205
8.1 Depoziti, računi in druge obveznosti	10.679	11.205
8.2 Obveznosti iz posojil v okviru ERM II	0	0
9 Postavka posebnih pravic črpanja, ki jih dodeli IMF	5.573	5.761
10 Ostale obveznosti	51.791	54.757
11 Računi revalorizacije	64.581	67.819
12 Kapital in rezerve	58.237	59.844
Skupaj pasiva	884.324	834.796

Vir: Letno poročilo, 2004a.

Priloga 6: Slovar tujih izrazov in kratic

- Accounting and Monetary Income Committee (AMICO) – Odbor za računovodstvo in denarni prihodek
- average cost method – metoda povprečne nabavne vrednosti
- banknote allocation key – ključ za razdelitev bankovcev
- banknotes – bankovci
- capital key – ključ za vpis kapitala ECB
- capital Share Mechanism – mehanizem CSM
- cash-settlement approach – evidentiranje poslovnih dogodkov na datum plačila oziroma poravnave
- code-by-code revaluation – prevrednotenje po posameznih vrednostnih papirjih
- compensatory amount – kompenzacijski znesek
- Consolidated Weekly Financial Statement of the Eurosystem – konsolidirani tedenski računovodski izkazi Evrosistema
- derogation – odstopanje
- Economic and Monetary Union (EMU) – Ekonomska in monetarna unija
- economic approach – evidentiranje poslovnih dogodkov na datum trgovanja
- euro area – evro območje
- European Central Bank (ECB) – Evropska centralna banka
- European Monetary Institute (EMI) – Evropski monetarni institut
- European Parliament – Evropski parlament
- European System of Central Banks (ESCB) – Evropski sistem centralnih bank
- European Union (EU) – Evropska unija
- Eurosystem – Evrosistem
- Executive Board – Izvršilni odbor
- financial derivative – izpeljani finančni instrument
- financial reporting – računovodsko poročanje
- financial statements – računovodski izkazi
- foreign exchange swap – valutna zamenjava
- forward rate agreement – nestandardizirana terminska pogodba na obrestno mero
- forward transaction in securities – terminska transakcija z vrednostnimi papirji
- General Council of the ECB – Razširjeni svet ECB
- gold receivables – terjatve v zlatu
- Governing Council of the ECB – Svet ECB
- Guideline – Smernica
- income recognition – pripoznavanje prihodkov

- initial valuation – začetno vrednotenje
- interest rate future – standardiziran terminska pogodba o obrestni meri
- interest rate swap – obrestna zamenjava
- Internal Rate of Return (IRR) – notranje stopnje donosnosti
- International Accounting Standards Board (IASB) – Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (UOMRS)
- International Financial Reporting Standards (IFRS) – Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP)
- International Monetary Fund (IMF) – Mednarodni denarni sklad (MDS)
- investicijski vrednostni papirji – investment securities
- item-by-item revaluation – prevrednotenje po posamezni valuti
- longer-term refinancing operations – operacije dolgoročnejšega financiranja
- Maastricht Treaty – Pogodba o Evropski uniji, Maastrichtska pogodba
- main refinancing operations – operacije glavnega refinanciranja
- marginal lending facility – ponudba mejnega posojanja
- marketable equity instrument – tržni lastniški instrument
- monetary income – denarni prihodek
- monetary income reallocation – prerazporeditev denarnega prihodka
- monetary policy – monetarna politika
- obveznosti znotraj Evrosistema – intra-Eurosystem liabilities
- participating interest in the ECB – udeležba v kapitalu ECB
- participating member states – sodelujoče države članice
- provisions – rezervacije
- quarterly revaluation – četrtletno prevrednotenje
- regulation – proces regulacije
- repurchase agreement – pogodba o povratnem nakupu
- repurchase agreements – repo posli
- reserves – rezerve
- revaluation accounts – računi vrednotenja
- reverse repurchase agreement – pogodba o povratni prodaji
- Safeguard assessment – zaščitno ocenjevanje
- structural reverse operations – strukturne povratne operacije
- TARGET transactions – transakcije prek sistema TARGET
- terjatve znotraj Evrosistema – intra-Eurosystem claims
- transaction cost – transakcijski strošek
- transaction price – transakcijska cena
- Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer (TARGET) – transevropski avtomatizirani ekspresni transferni sistem bruto poravnava v realnem času

- transfer of foreign reserves – prenos deviznih rezerv
- tržni vrednostni papirji – marketable securities
- Working Group on Accounting Issues (WGAI) – Delovna skupina za računovodstvo